

REGIONALNA EKONOMIJA

EU I Crna Gora – Pretpristupna podrška

Prof. dr Gordana Djurović

Pretpristupna podrška, trgovinski sporazumi i razvojna podrška

EU ZAKLJUČUJE RAZLIČITE VRSTE UGOVORA SA TREĆIM ZEMLJAMA TI UGOVORI MOGU VODITI KA ČLANSVU ILI SAMO KA JAČOJ SARADNJI U POSEBNIM OBLASTIMA

VRSTE SPORAZUMA

a) Čisti trgovinski sporazumi (Free Trade Agreement)

- **Sporazumi o trgovini i saradnji** – pored trgovine, mogu uključivati i konsultacije u oblasti industrije, transporta, naučnih i tehničkih pitanja, ekologije..
- **Sporazumi o pridruživanju (Association agreement)** – pored trgovinskih i političke elemente pridruživanja
- **Privremeni sporazumi (Interim agreement)** – prije okončane procedure ratifikacije sporazuma o pridruživanju, primjenjuju se ovi sporazumi koji znače postepeno otvaranje tržišta između ugovornih strana

Pretpristupna podrška EU

- Pretpristupna podrška EU pratila je dinamiku širenja Unije i dobijala svoje mjesto kako u finansijskoj perspektivi (višegodišnji finansijski okvir), tako i u samom godišnjem budžetu EU
- 90-ih godina XX vijeka – sporazumi o pridrživanju za zemljama CIE (peto proširenje EU, 2004 za 10 zemalja i 2007 za još dvije zemlje)
- **EU-10** – deset država petog proširenja koje su se pridružile EU maja 2004.godine: **CZ, EE, CY, LV, LT, HU, MT, PL, SI, SK; plus RO i BG (EU-12)**
- **1998-2002 – pristupni pregovori sa EU -10** – snažna pretpristupna podrška ovim zemljama u II Delorovom paketu (1994-1999) , a posebno u Agendi 2000 (2000-2006)
- Pretpristupna podrška za **Tursku** integrisana u IPA program
- Od 2010. do 2013. godine, manji dio sredstava IPA koristio se i za jačanje kapaciteta institucija za **Island** koji je otvorio pristupne pregovore sa EU, ali poslije oporavka od ekonomske krize, odustao od daljih pregovora

Drugi oblici podrške EU različitim grupacijama zemalja

- **DRŽAVE ISTOČNOG PARTNERSTVA** – Ukrajina, Moldavija, Gruzija, ali i Jermenija, Azerbejdžan, Bjelorusija (ova politika saradnje sa istočnim susjedima nije politika proširenja Unije, ali nudi različite oblike saradnje i postepenu integraciju u evropske politike, programe i veze sa jedinstvenim tržištem, **mogućnost sticanja statusa “pridruženog člana”!**)
- **THE EUROPEAN NEIGHBOURHOOD POLICY (ENP)** - Programi podrške za politiku dobrosusjedstva obuhvataju pored država istočnog partnerstva još 10 zemalja, ukupno **16 zemalja susjeda Unije**: [Algeria](#), Armenia, Azerbajdžan, Belarus, [Egypt](#), Georgia, [Israel](#), [Jordan](#), [Lebanon](#), [Libya](#), Moldova, [Morocco](#), [Occupied Palestinian Territory](#), [Syria](#), [Tunisia](#) and Ukraine.
- Za ove zemlje koristio se ENPI instrument podrške
- **MEDITERANSKI SPORAZUMI** za arapske države sredozemlja i Izrael (trgovinski sporazumi, politički dijelov, usklađivanje propisa u oblasti ekonomije), takođe obuhvataju politički dijalog i postepeno otvaranje tržišta, usklađivanje propisa u oblasti ekonomije (2008, sporazum “Unija za Mediteran”).

...Drugi oblici podrške EU prema trećim zemljama – prekomorske zemlje i teritorije AFRIKA, KARIBI I PACIFIK

Prvo, Jaunde Konvencija (1963 I i 1969 II), počelo se sa 18 država Afrike, u Kamerunu; kroz smanjivanje carina, tehničku i razvojnu pomoć, i druge olakšice, osnivanje organa za praćenje pridruživanja;

Sistem Lome Konvencija (I 1975, II 1979, III 1984, IV zaključena 1989, sa revizijom 1995)

- Lome IV 2001.godine prerasta u odnose pojačane ekonomske saradnje sa preko 70 zemalja ACP – Pomoć za razvoj (Developing Assistance)

Novo partnerstvo iz Kotonoua (Benin) Sporazum o partnerstvu zaključen 1999 – Evropski fond za razvoj, sredstva EIB, kombinacija političkih elemenata sa ekonomskim elementima i razvojem (**DEVELOPMENT COOPERATION**)

Sporazum o partnerstvu sadrži: političku dimenziju (politički dijalog), participativni pristup (uključenje CSOs), pripremu strategije razvoja sa akcentom na smanjenje siromaštva, novi trgovinski okvir, finansijsku saradnju

- međjutim, u ovim državama, sve češće su **problemi koji spadaju u domen CFSP**, nego saradnje za razvoj

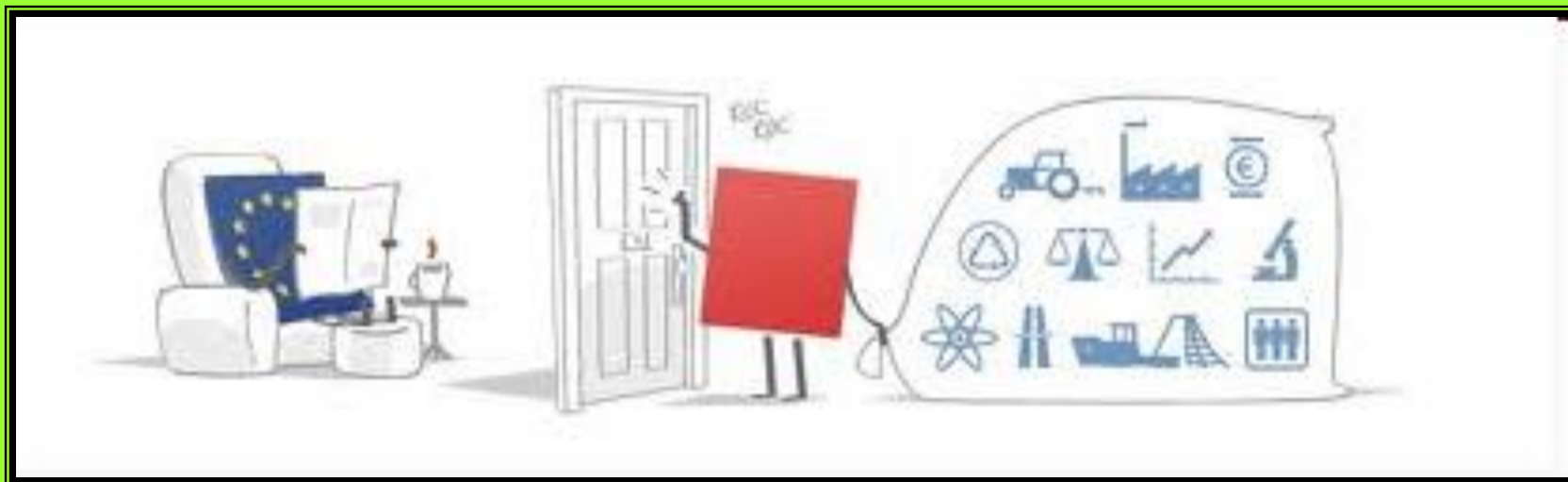
Vanevropske /prekomorske/ zemlje i teritorije

Član 198. UFEU (ex-član 182.UEZ-a)

- Države članice su saglasne da se Uniji pridruže **vanevropske zemlje i teritorije** koje sa Danskom, Francuskom, Holandijom i Ujedinjenim Kraljevstvom održavaju posebne odnose. Ove zemlje i teritorije (u daljem tekstu: zemlje i teritorije) nabrojane su u listi koja je data u **Aneksu II**.
- **Cilj pridruživanja je unapređenje ekonomskog i socijalnog razvoja zemalja i teritorija i uspostavljanje tijesnih ekonomskih odnosa između njih i Unije kao cjeline.**
- U skladu sa načelima navedenim u Preambuli *ovog ugovora*, pridruživanje mora da omogući, prvenstveno, **favorizovanje interesa stanovnika ovih zemalja i teritorija i njihov prosperitet, na način koji će voditi poželjnom ekonomskom, socijalnom i kulturnom razvoju.**

1. Grenland
2. Nova Kaledonija i Zavisne teritorije
3. Francuska Polinezija
4. Francuske južne i antarktičke teritorije
5. Ostrva Vaffs i Futun
6. Majot
7. Sveti Pjer i Mikelon
8. Aruba
9. Holandski Antili
10. Boner
11. Kirakao
12. Saba
13. Sveti Eustahije
14. Sveti Martin
15. Angila
16. Kajmanska ostrva
17. Foklandska ostrva
18. Južna Džordžija i Južnosendvička ostrva
19. Montserrat
20. Ostrva Pikten
21. Sveta Jelena i zavisne teritorije
22. Britanska teritorija Antarktika
23. Britanska teritorija u Indijskom okeanu
24. Ostrva Turks i Kaikos
25. Britanska Devičanska ostrva
26. Bermuda.

PRETPRISTUPNA PODRŠKA U BUDŽETU EU: Kome EU zemlje daju pretpristupnu podršku?

Formalni cilj finansijske podrške:
olakšanje/ubrzanje procesa EI

EU PRETPRISTUPNA PODRŠKA IPA

Suštinski cilj finansijske podrške: pomoć
demokratsim i ekonomskim reformama u
zemlji, koje zemlja mora sprovesti, zbog
sebe same !

Priprema za korišćenje
strukturnih fondova i KF,
uz poštovanje principa
nacionalnog
kofinansiranja (model
zajedničkog finansiranja
prioriteta EST kohezije)!

Pretpristupni fondovi EU u MFF 2000 - 2006

PRETPRISTUPNA PODRŠKA EU

- **ISPA** (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession* - Instrument strukturne politike u procesu pridruživanja) – ISPA instrument uspostavljen je 1999. godine, sa ciljem pružanja podrške u oblasti životne sredine i saobraćajne infrastrukture
- **PHARE** (*Poland Hungary Assistance for the Reconstruction of the Economy* - Pomoć za obnovu privrede)
- **SAPARD** (*Special Action Programme for Pre-Accession Aid for Agricultural and Rural Development* - Posebni akcioni program za pretpristupnu pomoć za poljoprivredu i ruralni razvoj)
- **CARDS** (*Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation* - Pomoć Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju) – je program čiji je cilj bio unapređenje mira i stabilnosti u regionu Zapadnog Balkana.
- **Instrument za Tursku**

CARDS

- **podrška zemljama Zapadnog Balkana u aktivnom učestvovanju u procesu stabilizacije i pridruživanja**
- NACIONALNA I REGIONALNA KOMPONENTA (10% sredstava)

Namjena:

- obnova, stabilizacija demokratije, pomirenje i povratak izbjeglica;
- stvaranje institucionalnog i zakonodavnog okvira koji će poduprijeti demokratiju, vladavinu prava i prava manjina, civilno društvo, nezavisnost medija, jačanje zakonitosti i mjera za borbu protiv organizovanog kriminala;
- održivi ekonomski i socijalni razvoj, uključujući strukturne reforme;
- društveni razvoj, s posebnim naglaskom na smanjenju siromaštva, jednakosti polova, obrazovanju, stručnom usavršavanju i zaštiti životne sredine;
- razvoj tješnjih veza između zemalja korisnika, između njih i EU, te između njih i zemalja kandidata za članstvo u EU;
- promocija regionalne, međudržavne, prekogranične i međuregionalne saradnje među zemljama korisnicima te između njih i EU.

NACIONALNA I REGIONALNA KOMPONENTA CARDS programa

Tri **prioritetne oblasti** programa CARDS (nacionalni CARDS):

- **PODRŠKA DOBROM UPRAVLJANJU I IZGRADNJI INSTITUCIJA:** reforma javne uprave, pravosuđe i unutrašnji poslovi, carinska i poreska politika;
- **EKONOMSKI OPORAVAK, OBNOVA I REFORMA** sa težištem na: energetici, saobraćaju, životnoj sredini i podsticanju ekonomskog razvoja u cjelini;
- **DRUŠTVENI RAZVOJ I CIVILNO DRUŠTVO**, sa težištem na visokom obrazovanju, stručnom usavršavanju, obuci i razvoju ljudskih resursa povezano sa povećanjem zaposlenosti i jačanjem civilnog sektora, uključujući i nezavisne medije.

REGIONALNI CARDS (10% sredstava)

- Prioriteti regionalnog programa: (i) promovisanje integrisanog upravljanja granicom, (ii) podrška demokratskoj stabilnosti, (iii) jačanje sposobnosti državnih institucija i (iv) razvoj na polju regionalne infrastrukture i zaštite životne sredine ; jedan dio koristio se i za podsticanje projekata prekogranične saradnje

Podrška Crnoj Gori kroz različite program 1998- 2006

- Obnova, Humanitarna pomoć, Makrofinansijska pomoć, Food security program
- Od 2001 – Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) sprovodila je program CARDS
- Od 2007 – Delegacija EK u CG, preimenovana u Delegaciju EU u Crnoj Gori od 2010. g.

CRNA GORA	2002	2003	2004	2005	2006
Izgradnja instirucija	3.0	4.0	10.0	8,2	10,5
Ekonomska rekonstrukcija	9.5	7.5	4.5	12,3	9,5
Civilno društvo	0.5	1.5	2.5	0,5	1,0
Ostalo	2.0	2.0	2.0	1,0	1,0
Ukupno	15,00	15,00	19,00	22,00	22,00

Razvoj kapaciteta za apsorbovanje EU fondova: pretpristupni period i punopravno članstvo

- pretpristupna podrška	pristupanja	za države članice
I PODRŠKA TRANZICIJI I JAČANJU INSTITUCIJA	Razvoj institucionalnih i apsorpcionih kapaciteta za korišćenje strukturnih fondova, programa Unije i CAP	Kohezioni fond, ERDF i ESF programi Unije
II REGIONALNA I PREKOGRANIČNA SARADNJA		ERDF, programi Unije ENPI, IPA Instrument za razvojnu i ekonomsku saradnju Teritorijalna saradnja
III REGIONALNI RAZVOJ		ERDF, dio KF
IV RAZVOJ LJUDSKIH RESURSA		ESF, dio KF
V RURALNI RAZVOJ		CAP – direktna plaćanja i Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj

Uporedni prikaz programskih dokumenata pretpristupnih i postpristupnih fondova

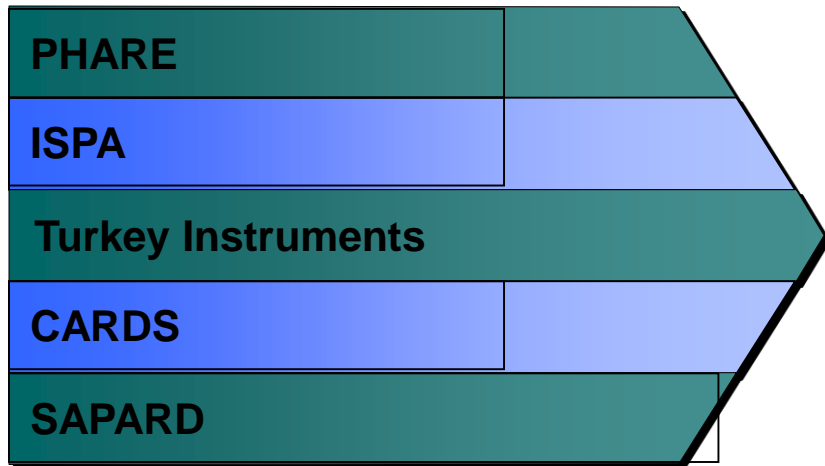
Programski dokumenti pretpristupnih fondova EU podrške	Programski dokumenti za korišćenje sredstava iz budžeta EU za države članice
Višegodišnji indikativni planski dokument (MIPD)	Strateške smjernice EU o koheziji
Strateški koherentni okvir (SCF)	Nacionalni strateški koherentni okvir
Operativni programi (OP)	Operativni programi

Upravljačke strukture: IPA i fondovi kohezivne politike

IPA upravljačka struktura	Upravljačka struktura za kohezivne fondove
Operativna struktura	Upravljačko tijelo za svaki Operativni program
Nacionalni fond	Ovlašćeno tijelo za ovjeravanje
Revizorsko tijelo	Revizorsko tijelo

**INSTRUMENT ZA
PRETPRISTUPNU
PODRŠKU - IPA**

IPA – Instrument za pretpristupnu podršku

1. Albania
2. Bosnia and Herzegovina
3. Croatia
4. Macedonia
5. Montenegro
6. Serbia
7. Kosovo (UNSB1244)
8. Turkey

Ekonomska kriza nije direktno povezana sa evropskom integracijom ! Idemo dalje !

Osnovi cilj programa IPA

- Instrument for Pre-accession
- **Osnovni cilj** programa IPA je podrška državama kandidatima i potencijalnim kandidatima, prvenstveno u oblasti jačanja kapaciteta za usvajanje evropskih propisa i standarda, unapređenja biznis ambijenta, izgradnje demokratskih institucija, razvoja građanskog društva, unaprjeđenja regionalne i prekogranične saradnje, kofinansiranja projekata infrastrukture, kao i podrška usmjerena na pripremu za korišćenje strukturnih fondova.

Pravni osnov za korišćenje IPA instrumenta u MFF 2007-2013

- **Regulativa Savjeta (EC) br.1085/2006**, od 17. jula 2006. godine, o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA);
- **Regulativa Evropske komisije (EC) br. 718/2007**, od 12. juna 2007. godine, o sprovođenju Regulative Savjeta (EC) br. 1085/2006 o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA), tzv. IPA implementaciona regulativa – IPA IR;
- **Regulativa Evropske unije (EU) br. 80/2010**, od 28. januara 2010. godine, o izmjenama i dopunama Regulative (EC) br. 718/2007 o sprovođenju Regulative Savjeta (EC) br. 1085/2006 o uspostavljanju Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA);
- **Okvirni sporazum** između Vlade države korisnice i Komisije Evropskih zajednica (danas EU) o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ državi u okviru sprovođenja Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA);
- **Finansijski sporazum** između države korisnice sredstava i EK, koji predstavlja godišnji ili višegodišnji sporazum kojim se određena sredstva namijenjena instrumentom odobravaju državi u cilju sprovođenja nekog programa ili aktivnosti.

DEFINISANJE PRIORITETA ZA PODRŠKU

- Dokument “Evropsko partnerstvo” odnosno dokument “Pristupno partnerstvo”;
- Nacionalni program za posepeno usvajanje acquis-a (NPAA) uz redovnu reviziju;
- Izvještaji i strateški dokumenti sadržani u godišnjem paketu proširenja Komisije;
- Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP ili SAA)– sprovođenje preuzetih obaveza;
- Ekonomski i fiskalni program (kasnije Pretpristupni ekonomski program, PEP)
- Nacionalni razvojni program (National Development Programme, NDP)
- Pregovarački okvir i pregovaračka platforma.

KOMPONENTE PROGRAMA IPA U MFF 2007-2013

- 1. Podrška tranziciji i izgradnja institucija** (*Transition assistance and Institutional Building - TAIB*) – komponenta I
- 2. Prekogranična saradnja** (*Cross-Border Cooperation - CBC*) – komponenta II
- 3. Regionalni razvoj** (*Regional Development - RD*) – komponenta III
- 4. Razvoj ljudskih resursa** (*Human Resource Development - HRD*) – komponenta IV
- 5. Ruralni razvoj** (*Rural Development*) – komponenta V

Prva komponenta IPA – podrška tranziciji i jačanju institucija (TAIB)

- **TRENING**, u cilju razmjene iskustava,
- **TEHNIČKA POMOĆ** i prenos ekspertskih znanja i razvoja institucionalne „memorije“ (kratkoročne, kroz **TAIEX**, i dugoročne kroz **Twining** projekte),
- **INVESTICIJE** (koje uključuju i investicije u infrastrukturu u centralizovanom sistemu upravljanja, prije otvaranje III i IV komponente),
- donacije ili bespovratne pomoći,
- **TEHNIČKE POMOĆI U PRIPREMI PROJEKATA I PROJEKTNE DOKUMENTACIJE** (*Project Preparation Facility* - PPF),
- finansijskih aranžmanima sa drugim institucijama i
- izuzetno, u formi direktne budžetske podrške.

- **TAIEX (Technical Assistance Information Exchange Office)** – Kancelarija za tehničku pomoć pri preuzimanju pravnih tekovina (*acquis*). U ovoj kancelariji vode se **baze prevoda** propisa na službene jezike zemalja u procesu pristupanja, kao i baze prevoda propisa država kandidata na engleski ili drugi službeni jezik EU. U slučaju tehničke pomoći, ovaj model predstavlja tzv. brzu pomoć („hitnu“ pomoć), koja se jednostavno zahtijeva elektronskom aplikacijom, relativno brzo odobrava (30-60 dana) i predstavlja mogućnost fleksibilnog i brzog organizovanja eksperata (iz Taiex baze) za neke neplanirane, a važne aktivnosti u oblasti usvajanja EU propisa.
- **TWINNING** projekti su projekti (dugoročnije) tijesne administrativne saradnje (uvedeni 1998), koji simbolično predstavljaju boravak tzv. dugoročnih eksperata, stalnih twinning koordinatora (*Resident Twinning Advisor*), iz institucije države članice EU, u sličnoj instituciji u državi kandidatu za članstvo. Pojedini eksperti, u okviru jednog twinning projekta, dolaze povremeno, u toku obuka, ili priprema određenog predloga propisa iz te oblasti, ili pripreme nekog važnog dokumenta (strategije).
- Osim klasičnih twinning ugovora, postoje i tzv. laki twinning ugovori (**Twinning light**). Naime, kada se predviđeni cilj želi postići u što kraćem vremenskom periodu ili kada jedan twinning projekat nije dovoljan za njegovo postizanje, primjenjuje se laki twinning ugovor. Osnovna karakteristika ove vrste ugovora jeste njegova maksimalna vrijednost od 250.000 €, kao i maksimalno vrijeme trajanja ugovora od 6 mjeseci, koje se, u posebnim slučajevima, može produžiti na 8 mjeseci (plus 3 mjeseca za početnu fazu i izvještavanje).

IPA PRATI KRITERIJUME PRISTUPANJA UNIJI

- **Politički kriterijumi** - podrška se fokusira na projekte usmjerene na konsolidaciju demokratskih institucija, reformu pravosuđa, reformu javne uprave, uključujući decentralizaciju, podršku lokalnoj vlasti, borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, zaštitu ljudskih i manjinskih prava, anti-diskriminaciju, kao i medije. U okviru ovog kriterijuma posebna pažnja se posvećuje razvoju civilnog društva.
- **Ekonomski kriterijumi** - podrška se fokusira na stvaranje novih mogućnosti zapošljavanja, obrazovanje, socijalno uključivanje, zdravlje, poslovno okruženje, budžet i poresku politiku, ruralni razvoj, bezbjednost hrane, životnu sredinu, energiju, saobraćaj, kao i na studije i projekte vezane za infrastrukturu i druge aktivnosti koje pripremaju zemlju za učešće u strukturnim fondovima EU.
- **Sposobnost preuzimanja obaveza koje proizilaze iz članstva** - podrška se fokusira na uvođenje i implementaciji evropskog Acquis-a u svim oblastima/politikama; cjelokupnu koordinaciju procesa evropskih integracija; jačanje crnogorskih administrativnih kapaciteta za implementaciju SSP; pripremu uvođenja decentralizovanog implementacionog sistema (DIS) upravljanja sredstvima Unije i učešće u programima Unije.

MULTIBENEFICIARY IPA – VIŠEKORISNIČKA IPA

- Sredstva za ove namjene prikupljaju se „realociranjem“ do **10%** sredstava od svake zemlje pojedinačno.
- Sprovodi se putem regionalnih i horizontalnih programa
- **REGIONALNI PROGRAMI** treba da olakšaju proces regionalne saradnje među korisnicama Zapadnog Balkana. Ovi programi naročito nastoje da promovišu pomirenje, rekonstrukciju i političku saradnju.
- **HORIZONTALNI PROGRAMI** se odnose na zajedničke potrebe u nekoliko zemalja IPA korisnica i teže da postignu ekonomičnost i efikasnost u implementaciji putem centralnog upravljanja pomoći (direktno iz Brisela), umjesto nacionalnog implementiranja programa. Višekorisničke aktivnosti će se stoga fokusirati na podršku koja zahtijeva saradnju među korisnicima, kao što su regionalne strukture, mreže eksperata ili civilnih službenika ili će se fokusirati na potrebe i probleme prekogranične prirode.
- **VIŠEKORISNIČKA IPA SADRŽI SLJEDEĆE KOMPONENTE:** regionalna saradnja; razvoj infrastrukture; pravosuđe i unutrašnji poslovi; unutrašnje tržište; reforma javne uprave; podrška civilnom društvu; obrazovanje, omladina i istraživanje; tržišna privreda; nuklearna bezbjednost i zaštita od zračenja; privremena administracija (Visoki predstavnik u BiH i UNMIK); upravljanje programima
- [Preko Višekorisničke IPA-e podržavaju se i kontribucije država kandidata i potencijalnih kandidata u Temupus programu, Erasmus Mundus programu, Nuklear programu, programu Mladi u akciji, itd.
- Od posebno interesa su i aktivnosti koje su bile organizovane u okviru **WBIF** (*Western Balkans Investment Fund – INVESTICIONOG FONDA ZA ZAPADNI BALKAN*), a kasnije **IPF** (*Infrastructure Project Facility – INSTRUMENTA ZA INFRASTRUKTURNE PROJEKTE*) u okviru kojih su rađene (neophodne) studije izvodljivosti za infrastrukturne projekte u oblasti životne sredine, komunalne infrastrukture, energetike i socijalne zaštite. Osnovna ideja ove podrške je priprema dokumentacije za veće infrastrukturne projekte, koje bi kasnije podržale EIB, EBRD i Razvojna banka Savjeta Evrope.

II KOMPONENTA IPA – REGIONALNA I PREKOGRANIČNA SARADNJA (CBC)

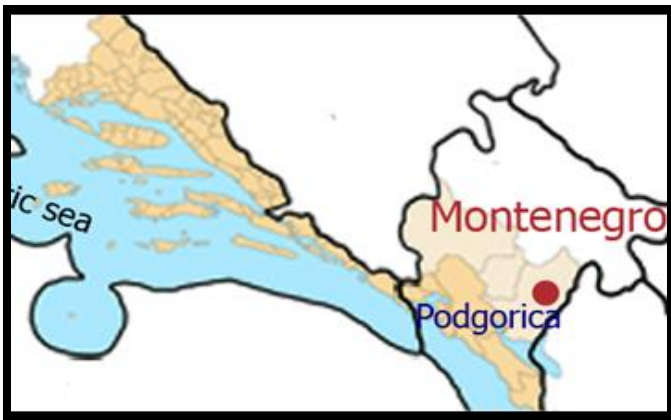
- programa ima za cilj jačanje **stabilnosti, bezbjednosti i prosperiteta** od interesa za sve države regiona, radi podsticanja harmoničnog, uravnoteženog i održivog razvoja
- **Krajnji korisnici** : opštine, nevladine organizacije, udruženja, biblioteke, univerziteti itd.
- Bitna osobina ovih projekata, bez obzira na krajnjeg korisnika, jeste **zajednički interes** dvije susjedne države i **usklađenost sa prioritetima regiona**
- **BILATERALNI I MULTILATERALNI PROGRAMI**
- **Ciljevi prekogranične saradnje:**
- podsticanje prekograničnih inicijativa u oblasti društvenog razvoja, ekonomije i zaštite životne sredine u pograničnim oblastima;
- podsticanje rješavanja zajedničkih problema u oblasti zaštite životne sredine, javnog zdravlja, prevencije i borbe protiv organizovanog kriminala;
- granice – jačanje efikasnosti i sigurnosti granica;
- promovisanje pravne i administrativne saradnje;
- podsticanje lokalnih tzv. „ljudi ljudima“ aktivnosti (*“people to people“*).

- Uspostavljanje zajedničkih struktura za sprovođenje projekata - zajednički **Tehnički sekretarijat**, sa sjedištem u Kotoru (za program sa Hrvatskom) i tzv. **Antene** (informativni punktovi za distribuciju informacija) u Podgorici (za program sa Albanijom), Bijelom Polju (za program sa Srbijom) i Nikšiću (za program sa BiH).
- Strukture uspostavljenje kroz CBIB program

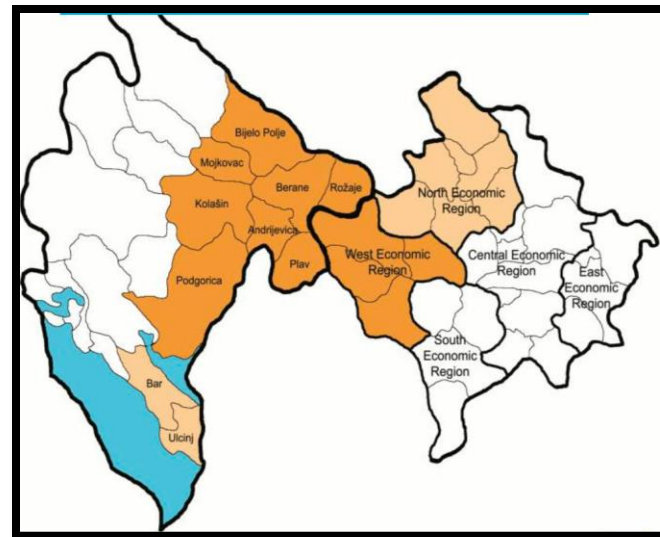
CBC programi

- **Susjedski programi – PREKOGRANIČNA SARADNJA SA SUSJEDNIM ZEMLJAMA**
- **JADRANSKI IPA PREKOGRANIČNI PROGRAM** (AL, BA, ME, HR, IT, SI i RS, tehnički sekretarijat u Akvili, Italija. Prioriteti saradnje: ekonomska, socijalna i institucionalna saradnja, očuvanje nacionalnih i kulturnih resursa, uključujući prevenciju rizika, dostupnost i umrežavanje, i tehnička saradnja. Primjenjuju se pravila strukturnih instrumentata.
- Transnacionalni programi;
- **PROSTOR JUGOISTOČNE EVORPE (SEE)** – AL, AT, BiH, BG, RO, HR, MK, EL, HU, IT, RS, ME, SK, SI, TR, MO i UA (16 zemalja). Sjedište u Budimpešti, Mađarska. Takođe glavni izvor finansiranja ERFD, po pravilima strukturnih fondova. Prioriteti; podsticanje inovacija i preduzetništva, unapređenje životne sredine, unapređenje pristupa, razvoj transnacionalne sinergije regiona.
- **MEDITERANSKI PROGRAM (MED)** – jačanje prekogranične saradnje kroz lokalne i regionalne inicijative, za integrisani teritorijalni razvoj, rast mobilnosti i teritorijalne dostupnosti, promocija policentričnog i integrisanog razvoja u zoni Mediterana. Zajednički tehnički sekretarijat u Marselju, Francuska. Zemlje koje učestvuju u okviru Mediteranskog programa su: CY, FR, EL, IT, MT, PT, SI, ES, UK, ME, **HR**, BA, I AL (13 zemalja). Manje zemlje participiraju kao cjelokupne teritorije (CY, MT, SI i EL iz EU, kao i ME i HR, BA i AL, iz našeg regiona), dok su veće zemlje zastupljene sa nekoliko regiona.

Opštine koje mogu učestvovati u prekograničnim (susjedskim) programima

2007-2013 : MNE-CRO
OD 2007 :
SA SRBIJOM,
BIH I
ALBANIJOM
Od 2012 –KOS-MNE

III komponenta IPA – regionalni razvoj

- podupire infrastrukturne projekte u sektoru zaštite životne sredine, kao i programe podsticanja konkurentnosti i regionalnog razvoja
- **TRANSPORTNA INFRASTRUKTURA**, posebno međusobne veze i međusobna operativnost između nacionalnih mreža i između nacionalnih i trans-evropskih mreža;
- Mjere u vezi sa **ŽIVOTNOM SREDINOM** koje se odnose na upravljanje otpadom, vodosnabdijevanjem, gradskim otpadnim vodama i kvalitetom vazduha; obnovu zagađenih mjesta i zemljišta; oblasti koje se odnose na održivi razvoj koji predstavlja korist za životnu sredinu, tj. efikasnost energije i obnovljivu energiju;
- Aktivnosti koje podstiču **REGIONALNU KONKURENCIJU I VEĆU PRODUKTIVNOST** u određenoj sredini, i podstiču kreiranje i čuvanje održivog zapošljavanja i sl.

IV komponenta IPA – Razvoj ljudskih resursa (HRD)

- predstavlja pripremu za korišćenje ESF nakon sticanja članstva u EU.
- **Povećanje prilagodljivosti radnika, preduzeća i preduzetnika**, sa ciljem unaprijeđenja plaćanja unaprijed i pozitivnog upravljanja ekonomskim promjenama;
- **Pojačanje pristupa zapošljavanju i održivom uključivanju u tržište rada** onih koji traže posao i neaktivnih ljudi, spriječavanje nezaposlenosti, posebno dugoročne i nezaposlenosti mladih ljudi, podsticanje aktivnog starenja i produženja radnog vijeka, te povećanje učešća na tržištu rada;
- **Jačanje društvenog uključivanja i integracije ugroženih lica**, sa ciljem njihove održive integracije u zapošljavanje i borba protiv svih oblika diskriminacije na tržištu rada;
- **Jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne administracije i javnih servisa** na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou i, gdje je potrebno, društvenih partnera i nevladinih organizacija u cilju reformi i dobre uprave u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i obuke, kao i u socijalnim oblastima itd.

V komponenta IPA – ruralni razvoj

- podstiče pripremne aktivnosti za učešće u CAP, kao i u programima za ruralni razvoj
- **POBOLJŠANJE TRŽIŠNE EFIKASNOSTI I SPROVOĐENJE STANDARDA UNIJE U OBLASTI PRIMJENE CAP** (ulaganja u poljoprivredu radi njenog restrukturiranja i usaglašavanja sa standardima Unije koji se odnose na zaštitu životne sredine, javno zdravlje, zdravlje biljaka i životinja, dobrobit životinja i bezbjednost; podrška u cilju osnivanja i rada grupa proizvođača, radi njihovog prilagođavanja tržišnim zahtjevima; ulaganja u marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda, kako bi se postigli standardi Unije);
- **PRIPREMNE RADNJE ZA SPROVOĐENJE AGRO-EKOLOŠKIH MJERA, KAO I PRIPREMA STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA, SA AKCENTOM NA RURALNI RAZVOJ** (unaprjeđenje zaštite životne sredine, kako na nivou sektora, tako i na nivou poljoprivrednih udruženja; priprema i sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja, u skladu sa prioritetima ruralnog razvoja, i
- **RAZVOJ EKONOMSKIH AKTIVNOSTI U RURALNIM OBLASTIMA** (poboljšanje i razvoj seoske infrastrukture, kroz smanjenje regionalnih dispariteta i obezbjeđenje uslova za razvoj seoske privrede; podsticanje razvoja seoskih privrednih aktivnosti, kroz podsticanje malih biznisa; poboljšanje obuke i profesionalnih vještina zaposlenih u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru).

MJERE ZA RURALNI RAZVOJ

Pomoć u okviru V IPA komponente odobrava se kroz sljedeće **mjere**:

- **ulaganje u poljoprivredu radi restrukturiranja i unaprijeđenja standarda Unije;**
- **podrška za uspostavljanje grupa proizvođača;**
- **priprema i sprovođenje lokalnih strategija razvoja sela;**
- **poboljšanje i razvoje seoskih infrastruktura;**
- **raznovrsnost i razvoj seoskih privrednih aktivnosti, itd.**

**ALOKACIJA IPA SREDSTAVA
IZMEĐU IPA ZEMALJA**

2007-2013

Zemlja	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	TOTAL IPA		Stanovništvo		Total IPA/pc
								mil €	%	mil	%	
Hrvatska	138,50	146,00	151,20	154,20	156,50	159,60	162,90	1.068,9	10,8%	4,55	4,80%	235
Makedonija	58,50	70,20	81,80	92,30	98,00	105,00	117,20	623,0	6,3%	2,03	2,14%	307
Turska	497,20	538,70	566,40	653,70	781,90	899,50	935,50	4.872,9	49%	70,58	74,44%	69
Albanija	61,00	70,70	81,20	93,20	94,40	96,10	98,00	594,6	6%	3,19	3,36%	186
BiH	62,10	74,80	89,10	106,00	107,40	109,30	111,70	660,4	6,6%	3,93	4,15%	168
Crna Gora	31,40	32,60	33,30	34,00	34,10	35,70	35,40	236,5	2,4%	0,63	0,66%	375
Srbija	186,70	190,90	194,80	198,70	201,80	205,80	214,70	1.393,4	14%	7,8	8,23%	179
Kosovo	63,30	64,70	66,10	67,30	68,70	70,00	73,70	473,8	4,8%	2,1	2,21%	226
TOTAL	1.109,4	1.248,6	1.263,9	1.399,4	1.547,0	1.685,0	1.685,0	9.938,3	100%	94,81	100%	105

Napomena:

Nije uključen Island (2011-2013) niti MB IPA

**Samo zemlje
Zapadnog
Balkana
(Country
programmes)**

Zemlja	TOTAL IPA		Stanovništvo		Total IPA/pc
	mil €	%	mil	%	
Hrvatska	1.068,9	21,2%	4,55	18,78%	235
Makedonija	623,0	12,3%	2,03	8,38%	307
Albanija	594,6	11,8%	3,19	13,17%	186
BiH	660,4	13,1%	3,93	16,22%	168
Crna Gora	236,5	4,7%	0,63	2,60%	375
Srbija	1.393,4	27,6%	7,8	32,19%	179
Kosovo	473,8	9,4%	2,1	8,67%	226
TOTAL	5.050,6	100%	24,23	100%	208

IPA PROGRAM U CRNOJ GORI

Prof. dr Gordana Đurović

IPA u Crnoj Gori

- **INSTRUMENT PRETPRISTUPNE POMOĆI** je novi, jedinstveni, finansijski instrument za razdoblje 2007.–2013.g – sa MB IPA – 10,4 mlrd EUR (**20% pozicije “GLOBLANI IGRAČ”**)
- za **DCECI**, *Development Cooperation and Economic Co-operation Instrument* – razvojnu podršku, odvaja se oko 31% sredstava (za čak 47 nerazvijenih afričkih zemalja),
- za **HUMANITARNU POMOĆ** ide najveći dio - oko 43%, a po 3% ide na CFSP i Instrument za stabilnost.
- Crna Gora potpisala prvi finansijski sporazum – Nacionalni program IPA 2007 - 23. marta 2008. godine, IPA 2008 finansijski sporazum potpisan je 23. januara 2009. godine, IPA 2009 potpisan je 6. novembra 2009. godine, IPA 2010 potpisana je 10. novembra 2010.godine, IPA 2011 potpisana je 14. novembra 2011. godine.
- Iz dinamike programiranja i zaključivanja finansijskih sporazuma, vidi se da je, zbog kasnijeg početka planiranja, potpisivanje prvih **pet** programskih godina, sprovedeno u periodu od marta 2008. do novembra 2011. godine (za **3,5 godina**), a programiranje za preostale dvije godine sprovedo se kroz objedinjen proces.

PLAN PRIJE STICANJA STATUSA ZEMLJE KANDIDATA

IPA	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Ukupno
TAIB	27.490.504	28.112.552	28.632.179	29.238.823	29.843.599	30.446.471	30.996.035	204.760.163
CBC	3.909.496	4.487.448	4.667.821	4.282.690	4.310.344	4.338.551	4.418.687	30.415.037
Ukupno (u €)	31.400.000	32.600.000	33.300.000	33.521.513	34.153.943	34.785.022	35.414.722	235.175.200
BDP (mil €)	2.680,00	3.085,60	2.980,90	3.104,00	3.170,00*			
% BDP-a	1,17%	1,06%	1,12%	1,08%	1,08%			

PLAN NAKON STICANJA STATUSA ZEMLJE KANDIDATA (MIPD 2011-2013)

IPA	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	Ukupno
TAIB	27.490.504	28.112.552	28.632.179	29.238.823	29.843.599	16.346.471	5.296.035	164.960.163
CBC	3.909.496	4.487.448	4.667.821	4.282.690	4.310.344	4.338.551	4.418.687	30.415.047
RD	-	-	-	-	-	8.000.000	15.200.000	23.200.000
HRD	-	-	-	-	-	2.800.000	2.900.000	5.700.000
Rural Dev.	-	-	-	-	-	3.300.000	7.600.000	10.900.000
	31.400.000	32.600.000	33.300.000	33.521.513	34.153.943	34.785.022	35.414.722	235.175.210

OKVIRNI KALENDAR PROCESA PROGRAMIRANJA

Activity	Jan-Mar	Apr-Jun	Jul-Sep	Okt-Dec	Jan-Mar	Apr-Jun	Od Jula
<i>Programiranje i izvještavanje</i>							
<i>Programiranje</i>							
Identifikacija projektnih ideja	■						
Izrada projektnih ideja		■					
Konsultacije sa ECD	■	■	■	■	■	■	■
Izrada opisa projekata (<i>project fiches</i>)			■	■			
Sastanak Komisije za evropske integracije		■	■				
Dostavljanje opisa projekata (<i>project fiches</i>) Evropskoj komisiji				■			
Međuresorne konsultacije u okviru Evropske komisije				■	■		
Odluka IPA Komiteta				■			
Potpisivanje Finansijskog sporazuma i početak sprovođenja projekata					■	■	■
<i>Izveštavanje</i>							
Izrada Izveštaja o programiranju IPA				■			
Redovni izvještaji o procesu evropskih integracija, uključujući i IPA		■		■	■		
<i>Obuka (mogući moduli obuke)</i>							
Obuka o strateškom planiranju	■						
Obuka za korišćenje Pristupa logičke matrice u izradi prijedloga projekata	■	■					
Obuka za izradu prijedloga projekata finansiranih iz IPA-e		■	■				
Obuka o implementaciji projekata			■	■	■		

PRINCIP KOFINANSIRANJA

KOFINANSIRANJE

- svaki korisnik, odnosno država mora obezbijediti određeni **procenat kofinansiranja**
- **ZAJEDNIČKO KO-FINANSIRANJE (DECENTRALIZOVANI MODEL)**
– podrazumijeva postojanje jednog ili više ugovora, pri čemu se sredstva iz EU doprinosa i nacionalnog ko-finansiranja ne odvajaju, pa se svaki od tih ugovora finansira iz oba izvora. Dakle, kod zajedničkog ko-finansiranja sredstva su objedinjena, i partneri dijele ukupne troškove projekta. Zajedničko ko-finansiranje karakteristično je za decentralizovano upravljanje sredstvima.
- **PARALELNO KO-FINANSIRANJE (CENTRALIZOVANO UPRAVLJANJE SREDSTVIMA)** – podrazumijeva postojanje odvojenih ugovora, tj. podugovora. Naime, projekat se dijeli na jasno definisane pod-projekte (koji se finansiraju ili iz EU sredstava ili iz sredstava nacionalnog ko-finansiranja)

PRAVILO MINIMALNOG IZNOSA KOFINASIRANJA KOD IPA I KOMPONENTE

	IZGRADNJA INSTITUCIJA	INVESTICIJE
CENTRALIZOVANO UPRAVLJANJE	Min 10% ukupnih rashoda na nivou ose prioriteta	Min 25% javnih rashoda na nivou projekta
DECENTRALIZOVANO UPRAVLJANJE	Min 10% ukupnih rashoda na nivou ose prioriteta	Min 25% javnih rashoda na nivou projekta

Ukupne rashode čine svi ukupni materijalni izdaci i trošenja nastali u toku poslovanja, u određenom vremenskom periodu. Ove rashode čine: poslovni rashodi, rashodi finansiranja i vandredni rashodi.

Javni rashodi obuhvataju bilo koji javni doprinos čiji je izvor: EU, budžet države korisnice, kao i budžet drugih javnih institucija države korisnice. Takođe, krediti dobijeni od međunarodnih institucija mogu se smatrati javnim rashodima, ukoliko se vraćaju od strane javnih institucija.

PRAVILO MINIMALNOG IZNOSA KOFINASIRANJA KOD IPA II KOMPONENTE

10% prihvatljivih rashoda projekta	Preostalih 90% sredstava prihvatljivih rashoda projekta	
Korisnik programa	75%	25%
	EU sredstva	Nac. kofinansiranje

KOD IPA III I IV KOMPONENTE

III komponenta	75% EU sredstava (izuzetno do 85%)
	25% nac.kofinansiranje (izuzetno 15%)
IV komponenta	85% prihvatljivih troškova na nivou ose prioriteta
	15% nacionalno kofinansiranje

KOD IPA V KOMPONENTE

Prioritetna osa I i III	Javna sredstva 50% prihvatljivih investicija (75% EU, 25% nacionalno kofinansiranje)
	Privatno sufinansiranje 50% - izuzetno samo do 35%, na račun rasta javnih sredstava, kod farmi preko 800 m visine

IPA 2007-2009. i kofinansiranje

Namjena sredstava	Ukupno	IPA	%	Crna Gora	%
Izgradnja institucija	47,4	43,8	92,4%	3,6	7,6%
Investicije	84,5	32,9	38,9%	51,6	61,1%
Ukupno	131,9	76,7	58,2%	55,2	41,8%

IPA 2007-2009. i kofinansiranje	UKUPNO	IPA	%	CRNA GORA	%
IZGRADNJA INSTITUCIJA	47,4	43,8	92,4%	3,6	7,6%
INVESTICIJE	84,5	32,9	38,9%	51,6	61,1%
UKUPNO	131,9	76,7	58,2%	55,2	41,8%

IZVOR SREDSTAVA ZA INVESTICIJE (NAC. KOFINANSIRANJE MIN 25%)	Iznos	%
1. SOPSTVENA SREDSTVA - centralni budžet i budžet glavnog grada (kofinansiranje obilaznice 17,2 mil €)	23,05	45%
2. KREDITI	28,25	55%
2.1. Kredit EIB za postrojenje za otpadne vode u Nikšiću (IPA 2008)	8,9	
2.2. Kredit EIB za željeznicu od 7 mil € i kredit EBRD od 3 mil € (IPA 2009)	10	
2.3. Kredit EIB za postrojenje za tretman čvrstog otpada u Beranama (IPA 2009)	9,35	
UKUPNO NACIONALNO KOFINANSIRANJE ZA INVESTICIJE 2007-2009 U MIL €	51,6	
IPA 2010		
- Rehabilitacija željezničke linije Vrbnica - Bar (sekcija Mijatovo kolo-Mojkovac) <u>Grant IPA 5 mil, kredit EIB - 7 mil €</u>	5 7	
-Izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda u opštini Pljevlja <u>- Grant IPA 3,5 mil €, kredit EIB 7,5 mil €</u>	3,5 7,5	
IPA 2011		
- postrojenja za tretman otpadnih voda Cetinje i Bijelo Polje - Kredit EIB - Grant IPA 2011 - Grant MB IPA 2011	9,38 6,8 2,8	

INVESTICIJE FINANSIRANE KROZ NACIONALNO FINANSIRANJE ZNATNO IZNAD MINIMUMA OD 25%

- Može se zaključiti da su izvori finansiranja projekata po programskim godinama znatno veći od minimalnog (25%), a da se nacionalno kofinansiranje značajnim dijelom pokriva iz kredita.
- **RIZIK POVLAČENJA SREDSTAVA IPA AKO PROJEKAT NIJE SPREMAN** - period (eventualnog) povlačenja sredstava IPA je dvije godine od potpisivanja godišnjeg programa (kada se sredstva uslovno „vraćaju”, jer zemlja nije dobro projektovala i nije stvorila pretpostavke za korišćenje sredstava pretpristupne podrške). Neregulisani vlasnički odnosi, neadekvatna lokacija (što je npr. slučaj sa postojanjem za čvrsti otpad), nepripremljena tehnička dokumentacija i sl., samo su neki od razloga koji mogu dovesti u pitanje planiranu realizaciju projekta.
- **Neusklađenost povučenih kreditnih linija sa dinamikom realizacije projekta** koja dalje negativno utiče na ukupnu kreditnu politiku zemlje u oblasti jačanja komunalne infrastrukture i buduće planiranje razvojne i regionalne politike.
- **Takođe, postoji i mogućnost kasnijeg zahtjeva za povraćaj sredstava, ukoliko ona nisu namjenski potrošena** (npr. ako usljed neregularnosti, nepravilnosti ili prevare, koja može biti otkrivena u toku implementacije projekta, dođe do isplate sredstava za koja će se kasnije utvrditi da se ne mogu smatrati prihvatljivim troškovima konkretnog projekta

ZNAČAJNA SREDSTVA TROŠE SE ZA PRIPREMU NAREDNIH IPA PROJEKATA

- Priprema realizacije pojedinih projekata omogućena je kroz **tehničku podršku** (*Technical Assistance and Project Preparation Facility* – TA&PPF).
- **Mjere podrške** (*Support Measures Facility*) takođe su namijenjene za podršku, ali samo javnim institucijama (dodatne obuke i sl.).
- Nakon sticanja statusa zemlje kandidata stvorile su se pretpostavke da se dio sredstava I komponente IPA prebaci u III i IV komponentu, za pripremu projekata - 14,1 mil € će u IPA **2012** programskoj godini biti realocirano sa komponente I na pripremu za komponente **III, IV i V**. U 2012. U 2013

ANALIZA IPA SREDSTAVA I KOFINANSIRANJA U DRUGOM DIJELU MFF 2007-2013

- period 2010-2013. -

IPA 2010	EC budžet	Crna Gor
POLITIČKI ZAHTJEVI – ukupno 1-4	6,700,000	1,305,0
1. Jačanje administrativnih, tehničkih i infrastrukturnih kapaciteta Uprave policije	1,800,000	850,0
2. Razvoj cjelokupnog okvira u javnoj administraciji (antikorupcija)	700,000	37,0
3. Podrška lokalnoj samoupravi u implementaciji Nacionalne treninig strategije-NTS	3,500,000	440,0
4. Kreiranje uslova za jednakost polova u Crnoj Gori	700,000	78,0
EKONOMSKI ZAHTJEVI – ukupno 5-10	13,250,000	15,210,0
5. Rehabilitacija željezničke linije Vrbnica - Bar (sekcija Mijatovo kolo-Mojkovac)	5,000,000	7,000,0
6. Izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda u opštini Pljevlja	3,500,000	7,500,0
7. Podizanje svijesti o zaštiti životne sredine u Crnoj Gori	500,000	
8. Projekat socijalnog uključivanja	3,000,000	335,0
9. Jačanje administrativnih kapaciteta u informacionom društvu	500,000	125,0
10. Podrška izgradnji kapaciteta u oblasti šumarstva (ICM)	750,000	250,0
SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA IZ ČLANSTVA – ukupno 11-16	5,600,000	1,642,0
11. Poboljšanje statističkog informacionog sistema u Crnoj Gori II	1,200,000	100,0
12. Jačanje Fitosanitarne uprave u Crnoj Gori	700,000	70,0
13. Postizanje najvišeg tehničkog kvaliteta I bezbjednosti u građevinarstvu	700,000	70,0
14. Implementacija Evropskog sistema za transfuziju krvi u Crnoj Gori	1,800,000	1,200,0
15. Zaštita potrošača I nadzor tržišta	700,000	35,0
16. Nadogradnja IT kapaciteta crnogorske Poreske uprave	500,000	167,0
Programi koji se podržavaju – Programi Unije (<i>Supporting programmes</i>)	318,483	171,8
Ostale aktivnosti koje se podržavaju (<i>Supporting activities</i>)		
- TA&PPF (tehnička podrška)	2,023,000	
- Support Measures Facility (mjere podrške)	747,340	
* Tempus (centralizovano finansiranje i upravljanje, kroz MB IPA 2010)	1,200,000	
* Nuclear (centralizovano upravljanje, MB IPA)	325,000	
UKUPNO IPA I za 2010	28,638,823	18,428,8
Ukupno IPA I (sa kofinansiranjem) = 47,067,655 €	61%	39%
Ukupno IPA I sa programom Tempus i Nuclear	30,163,823	

- 18 projekata

- uzet još jedan kredit EIB za Željeznicu od 7 mil €, kao i kredit kod iste banke za tretman otpadnih voda u Pljevljima od dodatnih 7,5 mil € (ukupno 14,5 mil. €).

-UKUPNO KREDITNO ZADUŽENJE KOD EIB ZA KOFINANSIRANJE U PRVE 4 IPA PROGRAMSKE GODINE – 42,75 MIL €

OKVIR IPA 2011	EC budžet	Crna Gora
I. Vladavina prava		
1. Podrška reformi pravosuđa	1,200,000	130,000
2. Nalaženje trajnog rješenja za interno raseljene osobe i stanovike kampa Konik	2,500,000	500,000
II. Reforma javne uprave		
3. Podrška Upravi za kadrove u sprovođenju Zakona o državnim služb. i namještenicima	600,000	67,000
4. Podrška reformi lokalne samouprave II	1,900,000	425,000
III. Oblast zaštite životne sredine i klimatskih promjena	2,800,000	
5. Izgradnja postrojenja za tretman otpadnih voda na Cetinju i u Bjelom Polju [kofinansiranje kroz kredit EIB]	6,800,000	9,380,000
5 a. Grant iz MB IPA za prethodni projekat	2,800,000	
6. Razvoj sistema za održivo korišćenje energije	800,000	100,000
IV. Saobraćaj		
7. Uspostavljanje inf. sistema za upravljanje pomorskim saobraćajem (VTMIS) i poboljšanje efikasnosti nadležnih organa u slučaju ekoloških incidenata u moru	2,800,000	700,000
V. Podrška socijalnom razvoju		
8. Uvođenje ECDL[2] standarda u Vladi CG i u obrazovnom sistemu Crne Gore	700,000	78,000
VI. Podrška u oblasti ruralnog razvoja		
9. Jačanje kapaciteta za sprovođenje programa ruralnog razvoja u okviru IPARD-a[3]	1,800,000	1,474,000
10. Jačanje kapaciteta Veterinarske uprave	700,000	78,000
VII. Spasobnost preuzimanja obaveza iz članstva (harmonizacija propisa)		
11. Razvoj infrastrukture kvaliteta (QI) i metrologije (DQIM)	1,200,000	220,000
12. Jačanje upravljanja državnom pomoći	500,000	125,000
VIII. Podrška u okviru ostalih prioriteta oblasti		
13. IPA III: regionalni razvoju - podrška razvoju projekata	2,300,000	290,000
14. Podrška za učešće u Programima Unije *Kultura, CIP, FP7 i Carine)	529,252	282,375
Tempus (centralizovano finansiranje i upravljanje (kroz MB IPA 2011))	1,200,000	
Horizontalni programi nuklearne bezbjednosti i zaštite od zračenja, Nuclear	350,000	
TA&PPF (tehnička podrška i instrument za pripremu projekata)	1,644,347	
Mjere podrške - Support Measures Facility (za dodatne, neplanirane aktivnosti)	500,000	
UKUPNO nacionalna IPA I za 2011	29,273,599	13,849,375
Struktura finansiranja projekata iz nacionalne komponente IPA I 2011	68%	32%
Ukupno nacionalna Ipa I za 2001 uvecana za projekte iz MB IPA i horizontalne programe	30,823,599	
ukupno vrijednost IPA I - 43.122.975 EUR		

Prioritetni programi su strukturirani u 8 oblasti, kroz ugovaranje 13 pojedinačnih projekata

Programiranje IPA 2012-2013

- Aktivnosti na programiranju IPA komponente I za period **2012.-2013** počele su polovinom 2011. godine
- objedinjeni pristup, dvogodišnje programiranje
- nekoliko novina u metodologiji programiranja
- Uvodi se novi, **SEKTORSKI PRISTUP** za programiranje u okviru IPA komponente I, u cilju preciznijeg definisanja nacionalnih strateških ciljeva, i boljeg usklađivanja donatorske podrške sa državnim prioritetima i politikama integracije Crne Gore u EU.
- Uvođenje identifikacione faze, čime se **proces programiranja** dijeli u dvije faze: **faza identifikacije i faza formulacije projekta**.
- U cilju olakšavanja uvođenja sektorskog pristupa, uvedene su i **nove forme** koje obuhvataju uvođenje **dva nova formulara** za gorenavedene dvije faze:
- Za fazu identifikacije, za oblasti koje su uključene u sektorske prioritete definisane u MIPD koristiće se ***Sector Identification Fiche – SIF***, a za individualne projekte koji nisu obuhvaćeni sektorskim prioritetima koristiće se ***Project Identification Fish – PIF***).
- Za fazu formulacije projekta, uvodi se Sector Fiche, SF, dok se za individualne projekte u ovoj fazi koristi koristi ***Project Fiche – PF***;

III komponenta IPA – regionalni razvoj

- podupire infrastrukturne projekte u sektoru zaštite životne sredine, kao i programe podsticanja konkurentnosti i regionalnog razvoja
- **Transportna infrastruktura**, posebno međusobne veze i međusobna operativnost između nacionalnih mreža i između nacionalnih i trans-evropskih mreža;
- Mjere u vezi sa **životnom sredinom** koje se odnose na upravljanje otpadom, vodosnabdijevanjem, gradskim otpadnim vodama i kvalitetom vazduha; obnovu zagađenih mjesta i zemljišta; oblasti koje se odnose na održivi razvoj koji predstavlja korist za životnu sredinu, tj. efikasnost energije i obnovljivu energiju;
- Aktivnosti koje podstiču **regionalnu konkurenciju i veću produktivnost** u određenoj sredini, i podstiču kreiranje i čuvanje održivog zapošljavanja i sl.

IPA III

OPERATIVNI PROGRAM ZA REGIONALNI RAZVOJ

- **Operativni program za regionalni razvoj (IPA III) – I osa prioriteta:**
- Opšti cilj: Zaštita **životne sredine** i upravljanje prirodnim resursima na održiv način (sinergija životne sredine i ekonomskog razvoja).
- Posebni ciljevi: održivo i racionalno korišćenje vodnih resursa (otpadne vode i vodosnabdjevanje) i održivo upravljanje otpadom.

- **Operativni program za regionalni razvoj (IPA III) – II osa prioriteta:**
- Opšti cilj: poboljšanje sistema **saobraćaja**, uz ekološki prihvatljive vidove saobraćaja (bolja dostupnost i mobilnost unutar Crne Gore, visoki standardi bezbjednosti i efikasnosti)
- Posebni ciljevi: razvoj željezničkog saobraćaja postepenim poboljšanjem određenih dionica trase koridora Bar – Vrbnica – Beograd u pogledu kvaliteta, efikasnosti i bezbjednosti;

- **Operativni program za regionalni razvoj (IPA III) – III osa prioriteta:**
- Tehnička podrška institucijama nadležnim za upravljanje Operativnim programom

IV komponenta IPA – Razvoj ljudskih resursa (HRD)

- predstavlja pripremu za korišćenje ESF nakon sticanja članstva u EU.
- **Povećanje prilagodljivosti radnika, preduzeća i preduzetnika**, sa ciljem unaprijeđenja plaćanja unaprijed i pozitivnog upravljanja ekonomskim promjenama;
- **Pojačanje pristupa zapošljavanju i održivom uključivanju u tržište rada** onih koji traže posao i neaktivnih ljudi, spriječavanje nezaposlenosti, posebno dugoročne i nezaposlenosti mladih ljudi, podsticanje aktivnog starenja i produženja radnog vijeka, te povećanje učešća na tržištu rada;
- **Jačanje društvenog uključivanja i integracije ugroženih lica**, sa ciljem njihove održive integracije u zapošljavanje i borba protiv svih oblika diskriminacije na tržištu rada;
- **Jačanje institucionalnih kapaciteta i efikasnosti javne administracije i javnih servisa** na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou i, gdje je potrebno, društvenih partnera i nevladinih organizacija u cilju reformi i dobre uprave u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i obuke, kao i u socijalnim oblastima itd.

IPA IV, upravljanje ljudskim resursima

■ Operativni program za razvoj ljudskih resursa (IPA IV) – osa prioriteta I:

- Opšti cilj: efikasne i inkluzivne mjere politike zapošljavanja (jačanje aktivne politike zapošljavanja).
- Posebni ciljevi: ojačati kapacitete na lokalnom nivou (na osnovu partnerstva) za razvoj ljudskih resursa i zapošljavanje, kao i na nacionalnom nivou; u saradnji sa poslodavcima identifikovati potrebne vještine radne snage i povećati zapošljivost prilagođavanjem vještina u skladu za zahtjevima tržišta rada (smanjenje disbalansa).

■ Operativni program za razvoj ljudskih resursa (IPA IV) – osa prioriteta II:

- Opšti cilj: unapređenje vještina, znanja i kompetencija za zapošljivost i konkurentnost (unaprijediti sistem obrazovanja i istraživanja)
- Posebni ciljevi: unaprijediti uslove za razvoj kvalifikacija u stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih; inoviranje postojećih i razvoj novih studijskih programa i unapređenje kvaliteta na nivou visokog obrazovanja, stvaranje boljih uslova za naučnoistraživački rad i njegovu povezanost sa ekonomskim razvojem.

■ Operativni program za razvoj ljudskih resursa (IPA IV) – osa prioriteta III:

- Opšti cilj: osnažiti socijalnu uključenost lica sa otežanim pritupom tržištu rada i povećati inkluziju djece sa smetnjama u razvoju, kroz otvaranje dostupnih servisa podrške u dnevnim centrima u zajednicama u kojima žive.
- Posebni ciljevi: olakšati pristup tržištu rada licima u nepovoljnom položaju kroz povećanje zapošljivosti; obezbjediti podršku za djecu sa smetnjama u razvoju, kroz otvaranje dnevnih centara na nivou lokalne zajednice; obezbjediti obuku za osoblje zaposleno u dnevnim centrima.

■ Operativni program za razvoj ljudskih resursa (IPA IV) – osa prioriteta IV:

- Opšti cilj: tehnička podrška implementaciji projekata.
- Posebni ciljevi: podizanje svijesti o svim aktivnostima koja će se sprovoditi kroz Operativni program; pružanje podrške i jačanje postojećih odnosa između sektora obrazovanja i poslodavaca.

Management & Implementation Authorities

Certifying Authorities

National IPA Coordinator

Audit Authority

Competent Accrediting Officer

Strategic Coordinator

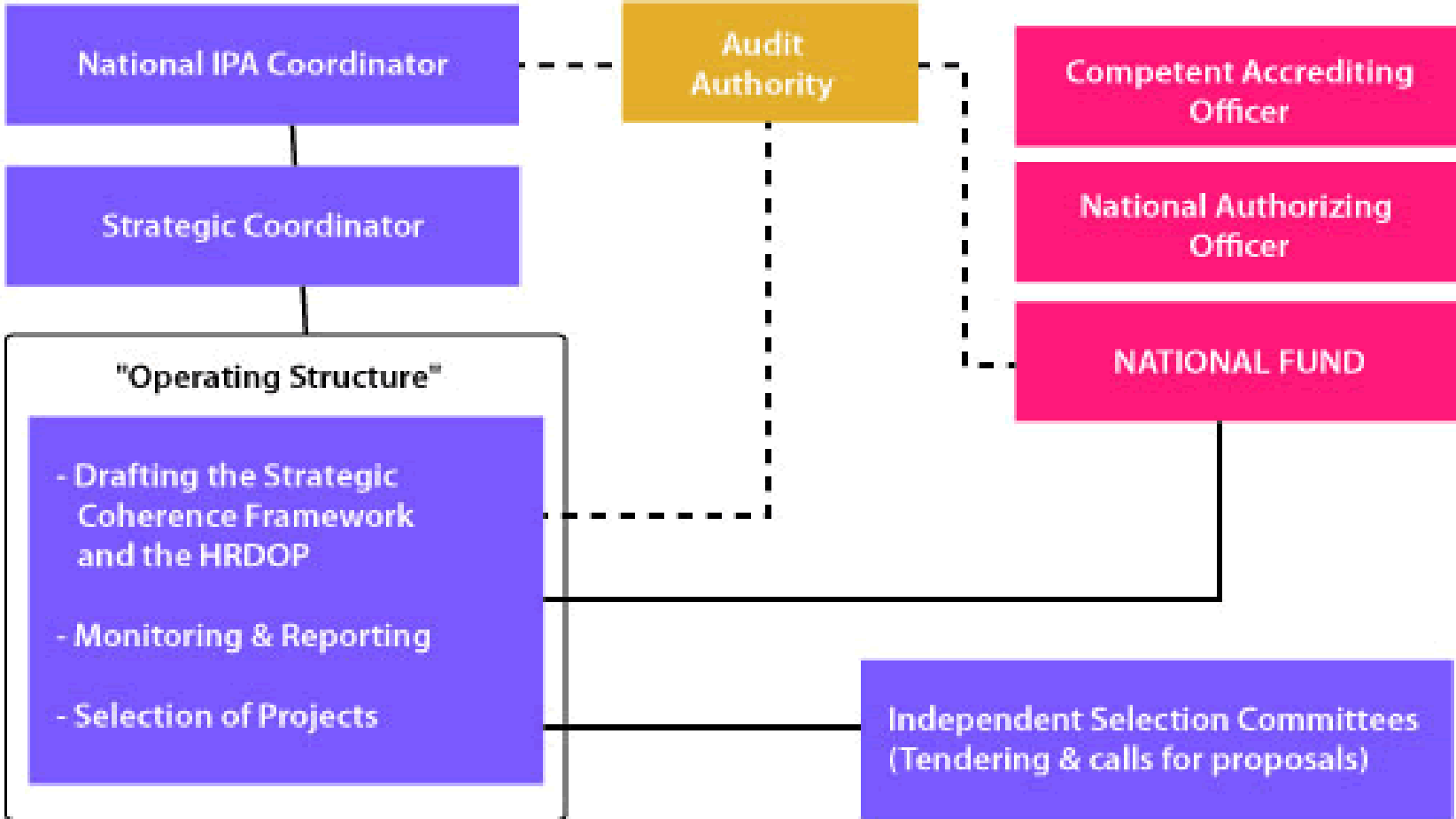
National Authorizing Officer

"Operating Structure"

- Drafting the Strategic Coherence Framework and the HRDOP
- Monitoring & Reporting
- Selection of Projects

NATIONAL FUND

Independent Selection Committees
(Tendering & calls for proposals)

■ ŽIVOTNA SREDINA I SAOBRAĆAJ (III)

- Izgradnja kanalizacione mreže i postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u opštinama Berane, Plav, Gusinje i Rožaje.
- Deponija Pljevalja i sanacija opštinskih odlagališta u osam opština Crne Gore.
- Rehabilitacija velikih kosina i rehabilitacija nestabilnog nagiba, izgradnja zaštitnih galerija na najkritičnijim dionicama glavne **željezničke pruge Bar – Vrbnica**; Modernizacija signalne opreme, nabavka i instalacija nove elektrovučne podstanice na nekim kritičnim dionicama pruge.

■ LJUDSKI RESURSI (IV)

- **ojačati kapacitete na lokalnom nivou** (na osnovu partnerstva) za razvoj ljudskih resursa i zapošljavanje, kao i na nacionalnom nivou; u saradnji sa poslodavcima identifikovati potrebne vještine radne snage i povećati zapošljivost prilagođavanjem vještina u skladu za zahtjevima tržišta rada (smanjenje disbalansa).
- **unaprijediti uslove za razvoj kvalifikacija u stručnom obrazovanju i obrazovanju odraslih**; inoviranje postojećih i razvoj novih studijskih programa i unapređenje kvaliteta na nivou visokog obrazovanja, stvaranje boljih uslova za naučnoistraživački rad i njegovu povezanost sa ekonomskim razvojem.
- **olakšati pristup tržištu rada licima u nepovoljnom položaju kroz povećanje zapošljivosti**; obezbjediti podršku za djecu sa smetnjama u razvoju, kroz otvaranje dnevnih centara na nivou lokalne zajednice; obezbjediti obuku za osoblje zaposleno u dnevnim centrima.

V komponenta IPA – ruralni razvoj

- podstiče pripremne aktivnosti za učešće u zajedničkoj poljoprivrednoj politici, kao i u programima za ruralni razvoj
- **POBOLJŠANJE TRŽIŠNE EFIKASNOSTI I SPROVOĐENJE STANDARDA UNIJE U OBLASTI PRIMJENE CAP** (ulaganja u poljoprivredu radi njenog restrukturiranja i usaglašavanja sa standardima Unije koji se odnose na zaštitu životne sredine, javno zdravlje, zdravlje biljaka i životinja, dobrobit životinja i bezbjednost; podrška u cilju osnivanja i rada grupa proizvođača, radi njihovog prilagođavanja tržišnim zahtjevima; ulaganja u marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda, kako bi se postigli standardi Unije);
- **PRIPREMNE RADNJE ZA SPROVOĐENJE AGRO-EKOLOŠKIH MJERA, KAO I PRIPREMA STRATEGIJA LOKALNOG RAZVOJA, SA AKCENTOM NA RURALNI RAZVOJ** (unaprjeđenje zaštite životne sredine, kako na nivou sektora, tako i na nivou poljoprivrednih udruženja; priprema i sprovođenje lokalnih strategija ruralnog razvoja, u skladu sa prioritetima ruralnog razvoja, i
- **RAZVOJ EKONOMSKIH AKTIVNOSTI U RURALNIM OBLASTIMA** (poboljšanje i razvoj seoske infrastrukture, kroz smanjenje regionalnih dispariteta i obezbjeđenje uslova za razvoj seoske privrede; podsticanje razvoja seoskih privrednih aktivnosti, kroz podsticanje malih biznisa; poboljšanje obuke i profesionalnih vještina zaposlenih u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru).

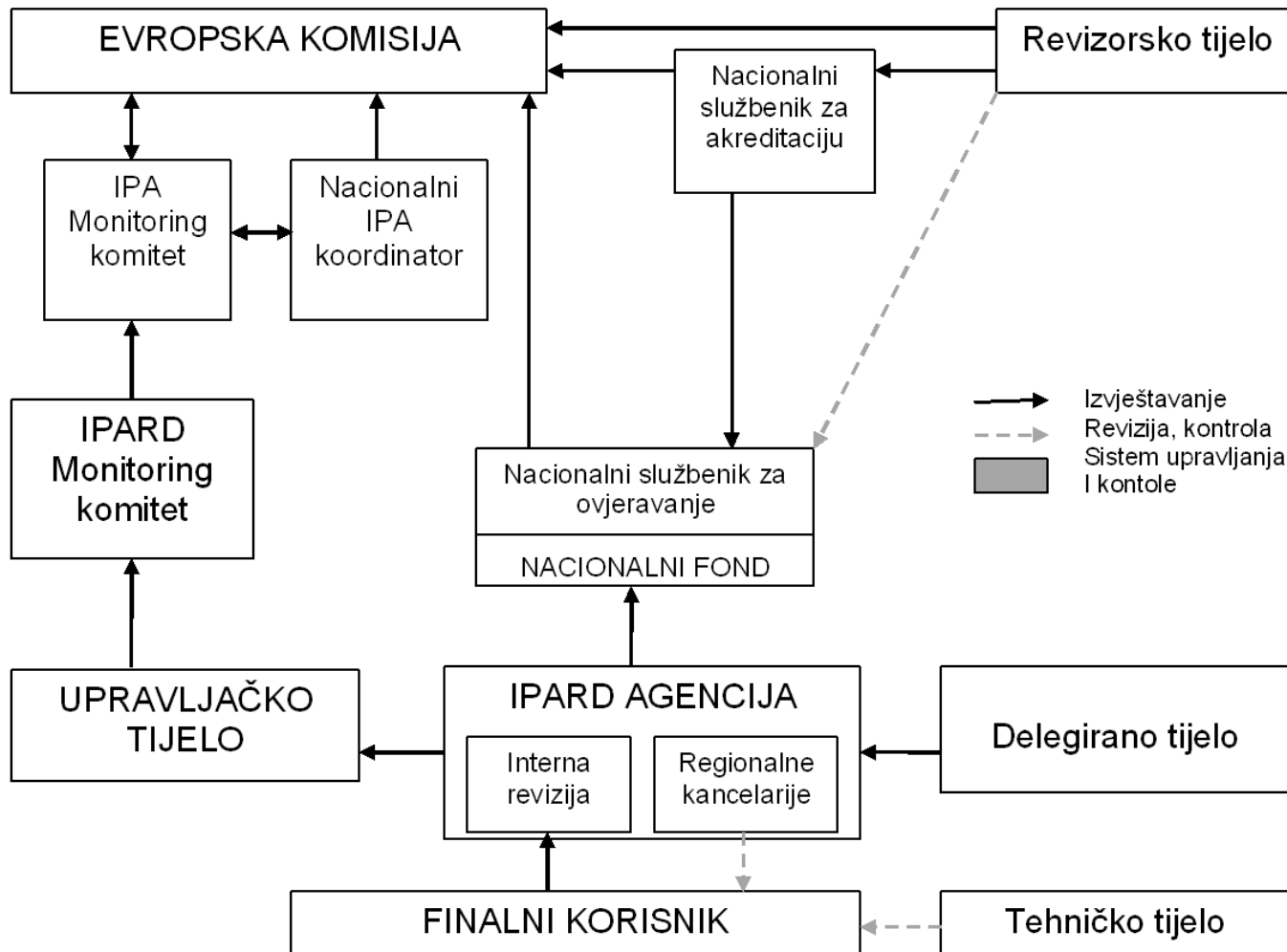
MJERE ZA RURALNI RAZVOJ

Pomoć u okviru V IPA komponente odobrava se kroz sljedeće **mjere**:

- **ulaganje u poljoprivredu radi restrukturiranja i unaprijeđenja standarda Unije;**
- **podrška za uspostavljanje grupa proizvođača;**
- **priprema i sprovođenje lokalnih strategija razvoja sela;**
- **poboljšanje i razvoje seoskih infrastruktura;**
- **raznovrsnost i razvoj seoskih privrednih aktivnosti, itd.**

Priprema za korišćenje IPA komponente V – ruralni razvoj

- **Operativne strukture za IPARD - Sektor za ruralni razvoj**, koje treba da preraste u Upravljačko tijelo za IPARD i **Sektor za plaćanje**, kao prelazno rješenje za buduću Agenciju za plaćanja u poljoprivredi

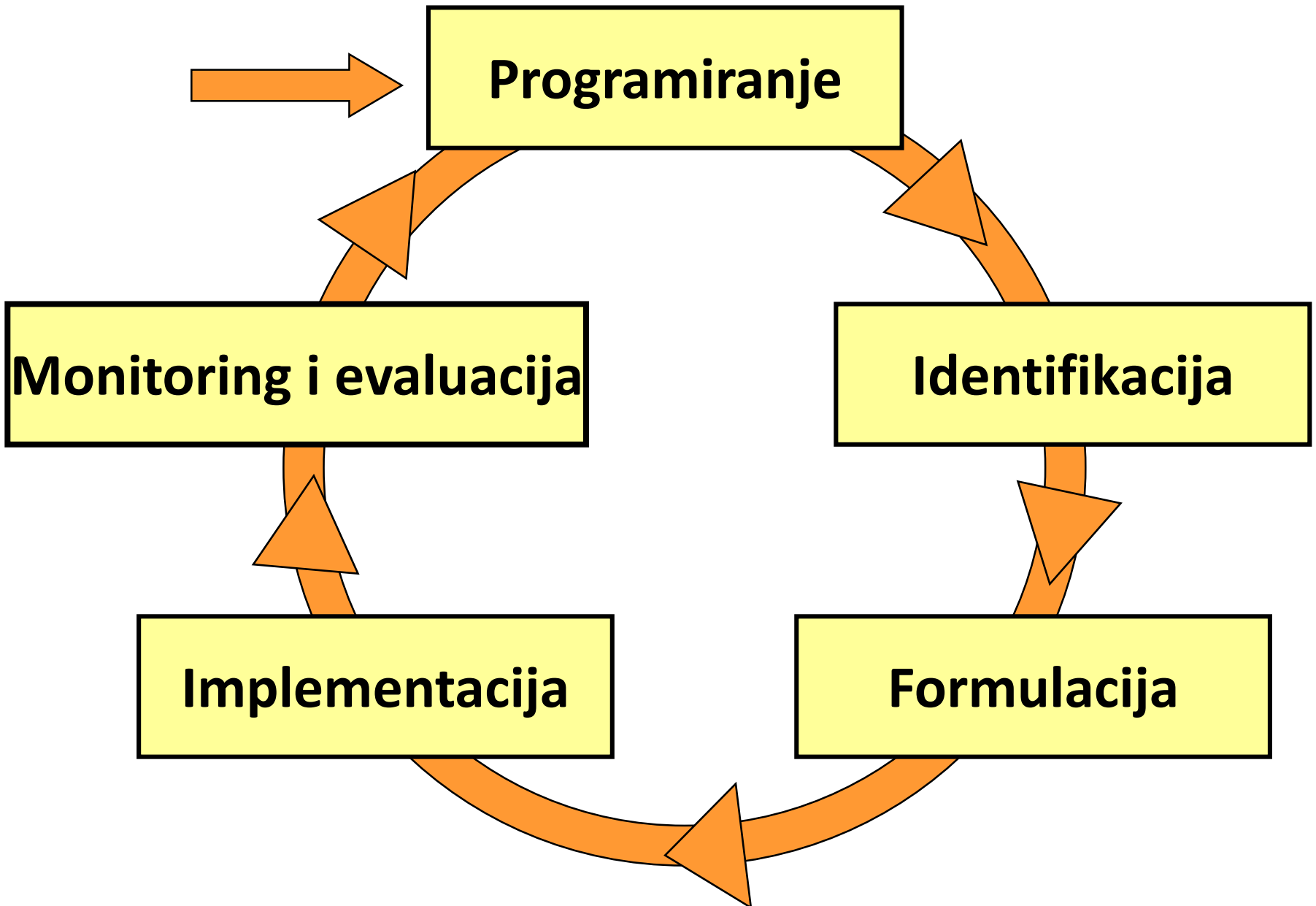
Prioritetne ose IPA V KOMPONENTA 2012 - 2013	Ukupna javna podrška korisnicima	Učešće EU u € (75%)	Nacionalno kofinans iranje (25%)	Privatno učešće
	1 = 2+3	2	3	4
Prioritetna osa I – Unapređenje efikasnosti i implementacija EU standarda	13.080.000	9.800.000	3.270.000	13.080.000
Mjera 101 - Investiranje u poljoprivredna gazdinstva	5.232.000	3.920.000	1.308.000	5.232.000
Mjera 102 – Pomoć pri uspostavljanju proizvođačkih grupa				
Mjera 103 – Investicije u preradu i marketing poljoprivrednih i ribarskih proizvoda	7.848.000	5.880.000	1.962.000	7.848.000
Prioritetna osa II – Pripremne aktivnosti za implementaciju agrokoloških mjera i strategija lokalnog ruralnog razvoja (LEADER pristup)				
Prioritetna osa III – Razvoj ruralne ekonomije	1.453.333	1.100.000	363.333	1.453.333
Mjera 301 – Unapređenje i razvoj ruralne infrastrukture				
Mjera 302 – Razvoj i diversifikacija ruralnih ekonomskih aktivnosti	1.453.333	1.100.000	363.333	1.453.333
Mjera 303 – Unapređenje obuke	0	0		0
Mjera 501: Tehnička pomoć	0	0		0
UKUPNO	14.533.333	10.900.000	3.633.333	14.533.333

MODELI UPRAVLJANJA SREDSTVIMA PRETPRISTUPNE PODRŠKE

Projektni ciklus

- EK je još 1992. godine usvojila **koncept upravljanja projektnim ciklusom** (*Project Cycle Management - PCM*), koji je podrazumijevao skup alata za izradu i upravljanje projektima.
- PCM se zasniva na analitičkoj metodi **logičkog okvira** (*Logical Framework approach*) za pripremu i implementaciju projekata.
- **Strateški pristup programiranju** – IPA projekti moraju biti direktno vezani za unaprijed utvrđene politike, strategije i planove
- Projektni ciklus slijedi tok projekta od početne ideje sve do njene implementacije. Sastoji se od **pet faza** koje proizilaze jedna iz druge: programiranje, identifikovanje, formulisanje, implementacija i evaluacija.

PRINCIPI FONDOVA EU

■ PROGRAMIRANJE

-Strateško planiranje, izrada višegodišnjih programa i priprema projekata

■ KONCENTRACIJA

Usmjeravanje sredstava tamo gde su najpotrebnija

(sektorska i geografska koncentracija)

■ SUFINASIRANJE

Dio sredstava dolazi i iz nacionalnih izvora

■ PARTNERSTVO

Konsultacije između svih nivoa vlasti i civilnog sektora

ZAKONSKI OKVIR

IPA Implementaciona regulativa – Regulativa EK 718/2007, 12. jun 2007. o sprovođenju Regulative Savjeta (EC) br. 1085/2006 o uspostavljanju Instrumenta pretpripravnosti pomoći (IPA)
Okvirni sporazum između Vlade države korisnice i Komisije EZ o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ državi u okviru sprovođenja IPA-e

Cilj programa IPA - pomoć državam kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u usklađivanju i sprovođenju evropskog zakonodavstva, pomoć u neophodnim reformama koje zahtijeva članstvo, te priprema za korišćenje strukturnih fondova i Kohezionog fonda nakon punopravnog članstva

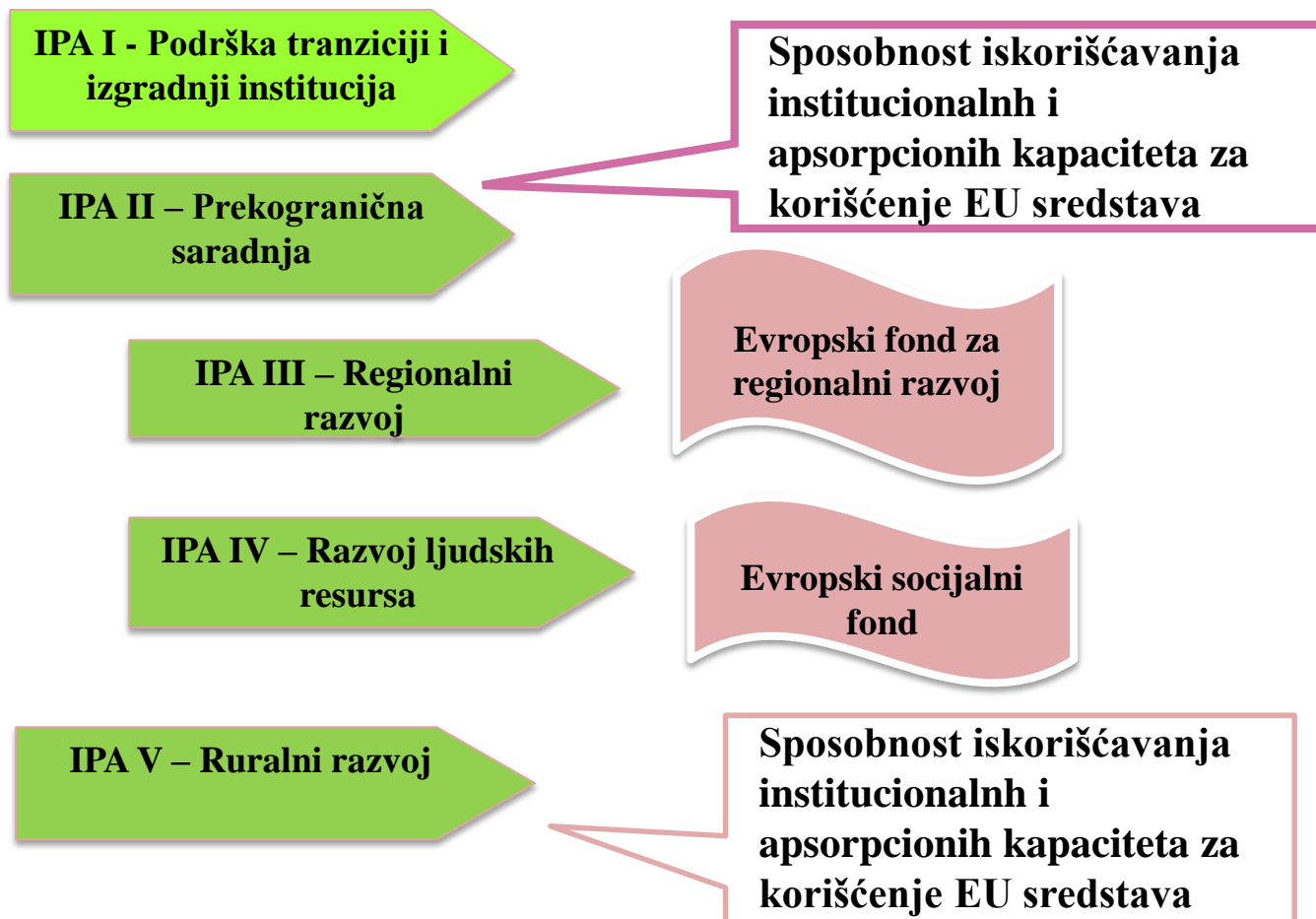
Crna Gora

Program IPA zvanično je stupio na snagu 1. januara 2007. godine.

Okvirni sporazum između Vlade države korisnice i Komisije Evropskih zajednica o pravilima za saradnju koja se odnose na finansijsku pomoć EZ Crnoj Gori, u okviru sprovođenja IPA-e, potpisan je u Briselu, 05. novembra 2007. godine, i u Podgorici, 15. novembra 2007. godine. Okvirni sporazum usvojen je u Skupštini Crne Gore 26. decembra 2007. godine

Veza između prepristupnih i postpristupnih fondova EU: IPA komponente

Prepristupni fondovi predstavljaju pripremu za korišćenje postpristupnih fondova

Zemlje kandidati imaju pravo učešća u svih pet komponenti IPA-e.
Zemlje potencijalni kandidati učestvuju samo u prve dvije komponente

PRETPRISTUPNA PODRŠKA IPA I, 2007-2013 NAUČENE LEKCIJE I IZAZOVI U NAREDNOM PERIODU

Pretpristupna podrška – naučene lekcije

- Crna Gora je u **IPA 2007-2011** programskim godinama, kroz prve dvije komponente, ugovorila **165 mil. €** pretpristupne podrške (oko **1,11% BDP godišnje**), bespovratnih sredstava za podsticanje demokratskih i ekonomskih reformi u zemlji, usvajanje evropskog Acquis-a i evropskih standarda, efikasnije sprovođenje politika od značaja za biznis i EU integracije, za neke infrastrukturne projekte, kao i za prekograničnu saradnju.
- **Kofinansiranje projekata** obezbijeđeno je na nivou od 70-10% kofinansiranja.
- **Infrastrukturni projekti u oblasti transportne i komunalne infrastrukture** praćeni su i kreditnim aranžmanima sa EBRD, EIB i Razvojnem bankom Savjeta Evrope, pa je kofinansiranje preko 38% vrijednosti projekata.
- EU je postala **ključni donator u Crnoj Gori** i inicijator koordinacije donatorskog programa.
- Formirane su **osnovne koordinacione strukture** za programiranje projekata, kao i njihov monitoring u centralizovanom sistemu upravljanja.
- Realizovani su **prvi projekti prekogranične saradnje** i ostvareno učešće u transnacionalnim programima.

...Pretpristupna podrška – naučene lekcije

- Uspostavljena je **DOBRA REGIONALNA SARADNJA** u oblasti koordinacije upravljanja IPA sredstvima.
- U toku je uvođenje **decentralizovanog sistema upravljanja** IPA sredstvima.
- Održan je **veliki broj seminara i sprovedene su obuke** za programiranje i upravljanje projektima, usvojene su metode višegodišnjeg programiranja i praćenja projektnog ciklusa.
- Do sada, **nisu bile konstatovane nenamjenske upotrebe sredstava** i sva sredstva se po planu povlače (solidan apsorpcioni kapacitet).
- Istovremeno, **MIPD prioriteti su previše opšti** - postoji nedovoljan broj pripremljenih projekata koji idu u susret realizaciji programskih godina.
- Zbog kašnjenja u startu, tj. odlaganja usvajanja finansijskih sporazuma i projekata, **proces programiranja prvih pet godina, bio je veoma dinamičan** (na granicama kapaciteta naših institucija).
- Kod većih infrastrukturnih projekata, **nije bilo uvijek standardizovanog pristupa u procesu pripreme projekata** (npr. između EK i međunarodnih finansijskih institucija), pa se u narednom periodu mora uspostaviti standardizovani pristup i bolja koordinacija.

Izazovi u narednom periodu

- **MAKROEKONOMSKI APSORPCIONI KAPACITETI** – U pristupnoj fazi ovaj kapacitet se mora povećavati, a prati se kroz učešće IPA sredstava u BDP-u. Iz tog trenda proizilazi i buduća sposobnost nove države članice da povlači sredstva iz strukturnih fondova. Regulativom savjeta broj 1260/1999, definisan je prag učešća strukturnih fondova u BDP države članice na nivou od 4% BDP-a. Sredstva IPA koja Crna Gora sada koristi predstavljaju nešto iznad 1% BDP, što znači da bi Crna Gora, kao zemlja koje je ispod 75% prosjeka BDP EU, mogla imati na raspolaganju preko **135 mil. €** brespovratne podrške iz strukturnih fondova godišnje, ukoliko razvije kapacitet da ih može povlačiti/sprovoditi.
Plus finansijska koverta za poljoprivredu I ruralni razvoj!
- **FINANSIJSKI APSORPCIONI KAPACITETI** se odnose na sposobnost obezbjeđenja sredstava kofinansiranja programa i projekata
- **ADMINISTRATIVNI APSORPCIONI KAPACITETI** se definišu kao sposobnost administracije da pripremi prihvatljive planove, programe i projekte u predviđenom roku, kao i da odabere adekvatne programe i projekte, da se uhvati u koštac sa administrativnim radom i procesom izvještavanja koji zahtijeva EK, kao i da obezbijedi finansiranje odabranih programa i projekata izbjegavajući prevare i nepravilnosti.

Ključni izazovi u narednom periodu

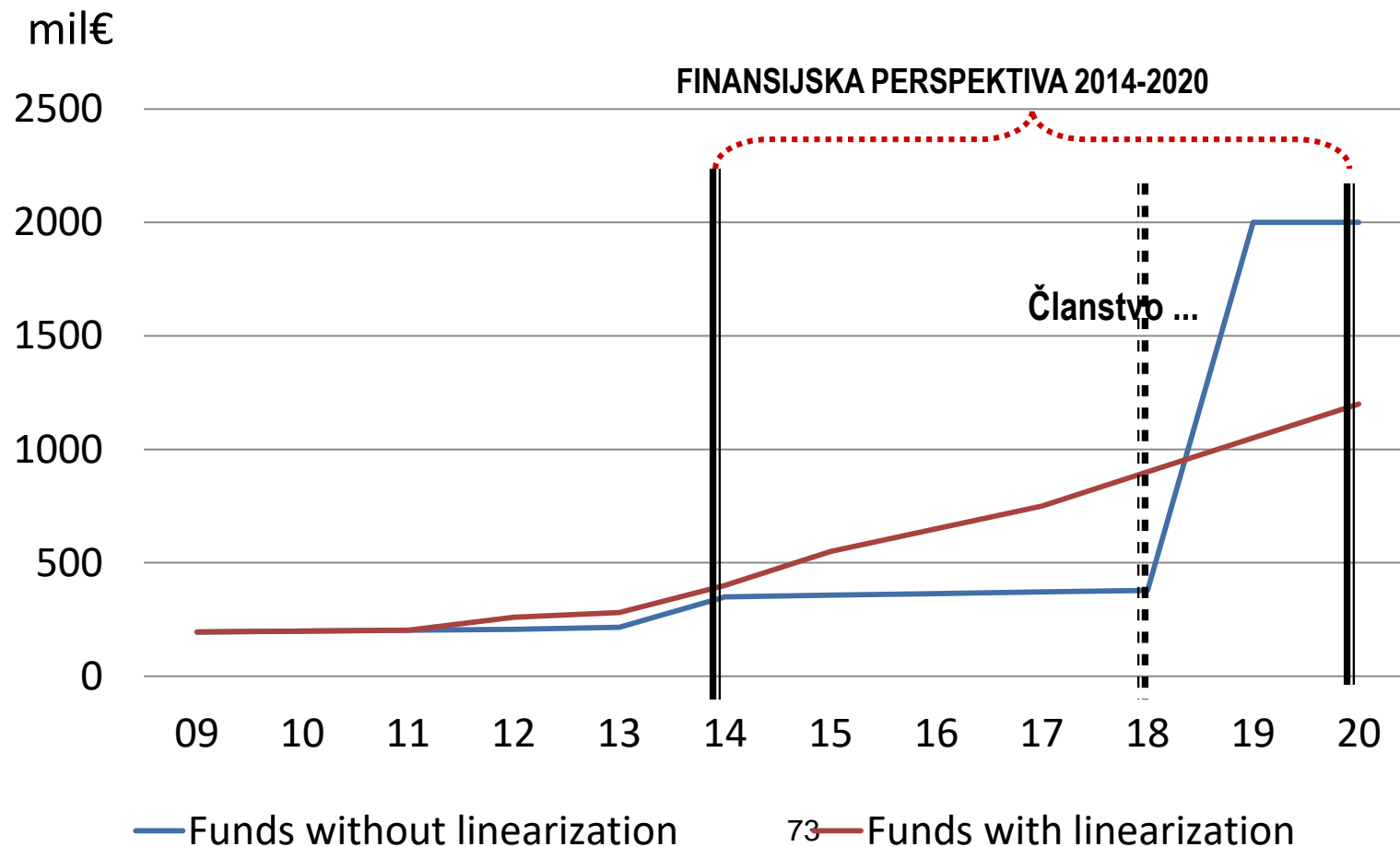
- **Kreiranje institucionalnog i strateškog okvira** je veoma komplikovano i iz ugla crnogorske administracije, ponekad se čini da se planiraju paralelne strukture. Postoje **ograničenja dodatnog zapošljavanja**, zbog mjera štednje.
- Neophodno je napraviti **što bližu vezu između kohezione politike EU i regionalne i razvojne politike Crne Gore**. Priprema za ostvarivanje ciljeva ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije ne znači samo dalju regionalizaciju, već naprotiv, ujedinjenje resursa u funkciji bržeg razvoja manje razvijenih.
- **Odliv obučenog kadra iz državne administracije** u privatni sektor ili međunarodne organizacije (velika mobilnost obučenog kadra).
- **Nedovoljno znanje engleskog jezika i tehnika programiranja**, posebno na višim nivoima upravljanja u institucijama.
- Neophodno je **ubrzati pripremu projekata** koji treba da idu u susret realizaciji programskih godina.
- **Postoji nedostatak “kulture” monitoringa i evaluacije**. Nezavisna ex ante, srednjoročna i ex post evaluacija treba da bude osnova za proces donošenja odluka.

...Ključni izazovi u narednom periodu

- **Jača budžetska kontrola i interna finansijska kontrola** uvođenjem DIS-a moraju biti postignute.
- **Obuke za procedure javnih nabavki** i usvajanje svih standarda EU u sprovođenju međunarodnih tendera moraju biti kontinuirane.
- Potrebno je **unaprijediti kvalitet izvještavanja** o projektima i centralizovano arhiviranje projektne dokumentacije 7 godina nakon realizacije projekata za potrebe eksterne revizije.
- **Jačanje apsorpcionog kapaciteta** za što bolje iskorišćavanje projekata, posebno eksperata koji dolaze u okviru *twinning* projekata.
- **Lokalna samouprava mora biti mnogo više uključena u proces programiranja, kao i u projekte prekogranične saradnje.**
- **Obuke o instrumentima strukturnih fondova EU, kohezionoj i regionalnoj politici**, kao i mogućnostima koje nude otvoreni **transnacionalni programi** i programi Unije moraju biti intenzivirane, posebno obuke za pripremu projekata i rast mobilnosti. One moraju biti ciljane prema konkretnim grupama potencijalnih aplikanata, posebno na nivou lokalne uprave.
- Moraju se unaprijediti **metodi i mehanizmi statističke analize** za praćenje indikatora regionalnog razvoja.

POVECANJE SREDSTAVA IPA U NOVOJ FINANSIJSKOJ PERSPEKTIVI !

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	total 2007-2013
IPA 2007-2013 total	1,263.20	1,501.41	1,541.59	1,591.33	2,012.00	1,875.99	1,956.34	11,526.65
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	total 2014-2020
IPA 2014-2020 proposal	1,898.00	1,935.90	1,974.60	2,014.10	2,054.40	2,095.50	2,137.40	14,109.90
povecanje sredstava								2,583.25

Usaglašena inicijativa zemalja regiona prema EK (Beograd, april 2011)

- Da se pretpristupna podrška poslije 2013. godine uvede kao **linearno rastuća funkcija** od EK prema državama Zapadnog Balkana („linearizacija pretpristupne podrške“), kao i da NIPAC ima veća ovlašćenja u procesu identifikacije i pripreme projekata.
- Da se ostvari što je moguće veća **usklađenost IPA procedura sa istim u modelu strukturnih fondova**. Koncentracija raspoloživih fondova na ključne prioritete, kao i pojednostavljenje i fleksibilnost u primjeni procedura.
- Da se **blagovremeno usvajaju strateški i institucionalni okviri**, kako bi nacionalne administracije mogle da odgovore na sve obaveze.
- **Da se uključe zemlje Zapadnog Balkana u mehanizam „Evropskog semestra“**, te da se kreira instrument za garancije i stabilizaciju zemalja regiona (*WB Guarantee Facility*).
- **EK nacrt MFF 2014-2020. predlaže alokaciju 14,5 mlrd. € za IPA**, što se podržava.
- Za zemlje regiona trebalo bi omogućiti i **da budu dio drugih programa zajedničkog interesa EU** (*Connecting Europe Facility, Internal Security Fund, and European Emergency Response Capacity*)

VIŠEGODIŠNJI FINANSIJSKI OKVIR 2014-2020

MFF 2014 – 2020 - u mlrd. € , cijene 2011	Total 2014-2020	%
1. PAMETNI I INKLUZIVNI RAZVOJ	450,763	47%
1a. Konkurentnost za rast i zaposlenost (Programi Unije..)	125,614,0	13%
1b. Kohezija za rast i zaposlenost (ERDF, ESF, KF..)	325,149	34%
2. ODRZIVI RAZVOJ: PRIRODNI RESURSI	373,179	39%
CAP I stub - direktna placanja	277,851	
CAP II stub – ruralni razvoj	84,936	
3. BEZBJEDNOST I GRADJANSTVO	15,686	2%
4. GLOBALNA EVROPA (BILA 49,4 MLRD € ILI 5,7%)	58,704	6%
Od čega IPA (bila 11,4 mil €)	14,11	
5. ADMINISTRACIJA	61,629	6%
- troškovi institucija	49,798	5%
PREUZETE OBAVEZE (1% GNI)	959,988	100%
SREDSTVA ZA ISPLATE (0,95 GNI)	908,400	

Revised indicative allocations per countries and selected indicators 2014-2020 (revised in 2018)

Country	ISO Code	2014-2020	% of total national IPA	Population (2017, Eurostat, mil)	Popul. %	Total IPA II /per capita	GDP 2017 mil EUR, Eurostat	IPA II 2017 in GDP 2017, as % of GDP
Albania	AL	639.5	6.0%	2.88	2.9%	222	11,564	0.7%
Bosnia and Herzegovina	BA	552.1	5.1%	3.51	3.6%	157	16,042	0.5%
North Macedonia	MK	608.7	5.7%	2.07	2.1%	294	10,014	0.8%
Kosovo	KS	602.1	5.6%	1.78	1.8%	338	6,414	1.2%
Montenegro	ME	279.1	2.6%	0.62	0.6%	448	4,299	1.0%
Serbia	RS	1,539.1	14.3%	7.04	7.2%	219	39,183	0.5%
Turkey	TR	3,533.0	32.9%	79.81	81.7%	44	753,904	0.1%
Multi-country		2,980.2	27.8%					
TOTAL		10,733.8	100%	97.72	100%	110	841,420	0.2%

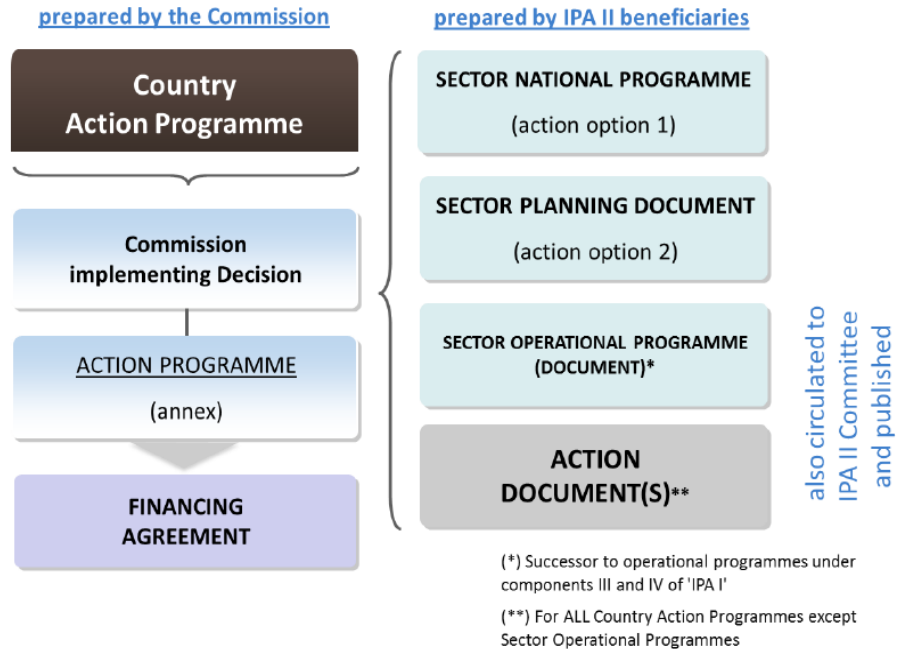
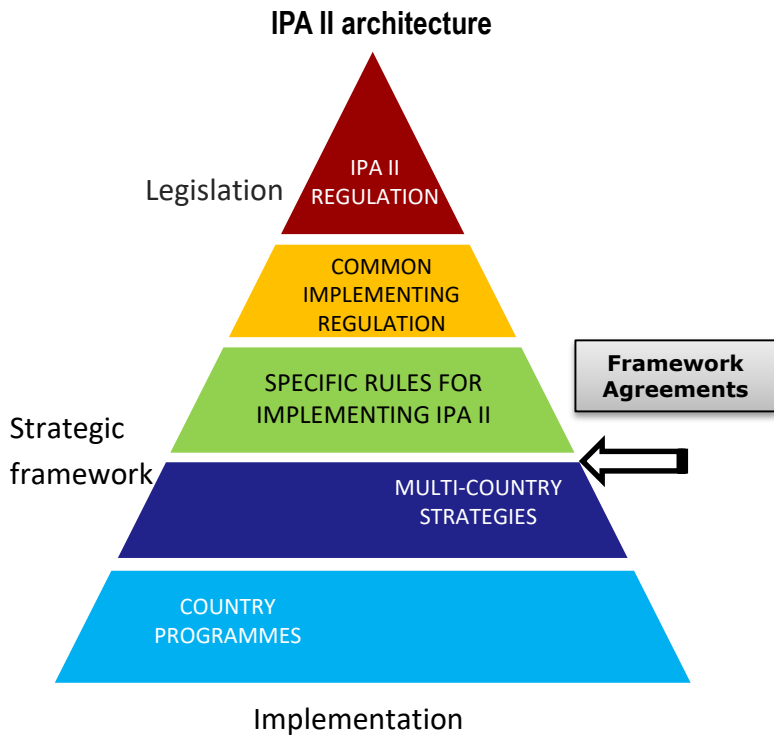
Multi country indicative strategy paper (revised in 2018)		
INDICATIVE ALLOCATIONS (million EUR)	Total 2014-2020	%
A. Horizontal support	964.1	32%
TAIEX and Statistics	133.2	4%
Advisory functions of international organisations	225.7	8%
Civil Society and Media	120.5	4%
Erasmus+ including the youth dimension	312.2	10%
Horizontal measures	172.5	6%
B. Regional structures and networks	186.3	6%
C. Regional investment support	1,438.2	48%
WBIF, EDIF, GGF and other blending instruments	1,413.2	47%
Regional Housing Programme	25.0	1%
D. Territorial co-operation	391.6	13%
TOTAL	2,980.2	100%

REVISED INDICATIVE ALLOCATIONS OF IPA II 2014-2020 (rev.2018)

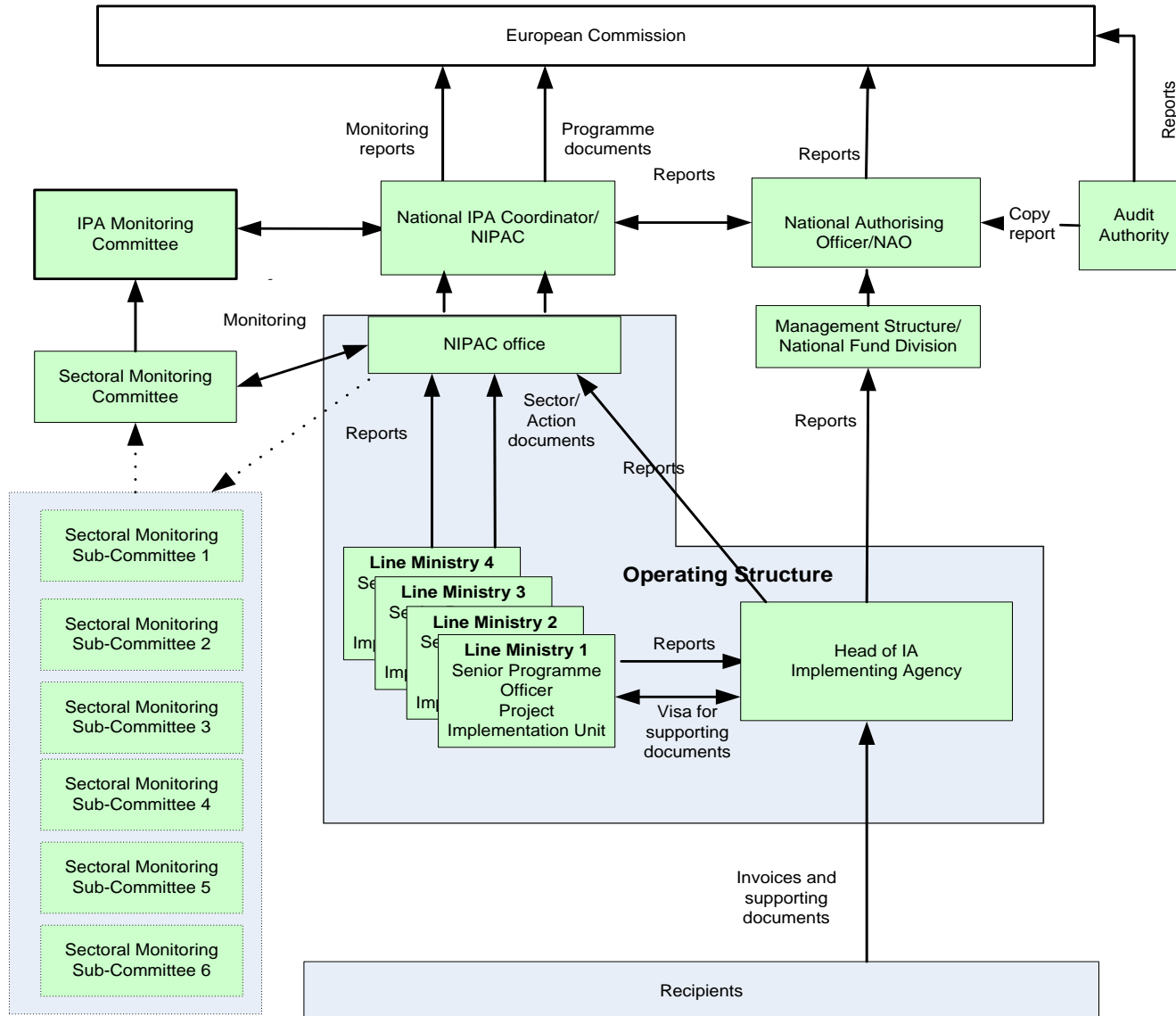
Country	2014-2020	% of total national IPA II	Structure of national IPA II in WB6	Population (2019*, Eurostat, mil.)	Popul. %	IPA II /per capita	GDP 2019 (p), mil EUR	IPA II 2019 in GDP 2019, as % of GDP
ALBANIA	639.5	8%	15%	3.492	4%	183.1	13,644.7	0.7%
BOSNIA AND HERZEGOVINA	552.1	7%	13%	3.492	4%	158.1	18,013.0	0.6%
KOSOVO	602.1	8%	14%	1.796	2%	335.3	7,103.8	1.4%
NORTH MACEDONIA	608.7	8%	14%	2.077	2%	293.0	11,209.1	1.1%
MONTENEGRO	279.1	4%	7%	0.622	1%	448.5	4,951	0.9%
SERBIA	1,539.1	20%	36%	6.964	7%	221.0	45,970.4	0.5%
TURKEY	3,533.0	46%	WB - 4,220.6	82.004	83%	43.1	679,510.4	0.1%
MULTI-COUNTRY PROGRAMME	2,980.2	100%	WB6-100%	100.447	100%	29.7	780,402.1	0.1%
TOTAL	10,733.8							

MULTI COUNTRY INDICATIVE STRATEGY PAPER (REVISED ON 31 5 2018)	2014-2020	%
A. Horizontal support	964.1	32%
TAIEX and Statistics	133.2	4%
Advisory functions of international organisations	225.7	8%
Civil Society and Media	120.5	4%
Erasmus+ including the youth dimension	312.2	10%
Horizontal measures	172.5	6%
B. Regional structures and networks	186.3	6%
C. Regional investment support	1,438.2	48%
WBIF, EDIF, GGF and other blending instruments	1,413.2	47%
Regional Housing Programme	25.0	1%
D. Territorial co-operation	391.6	13%
TOTAL	2,980.2	100%

IPA II architecture

Institutional Framework for IPA II Action Programmes

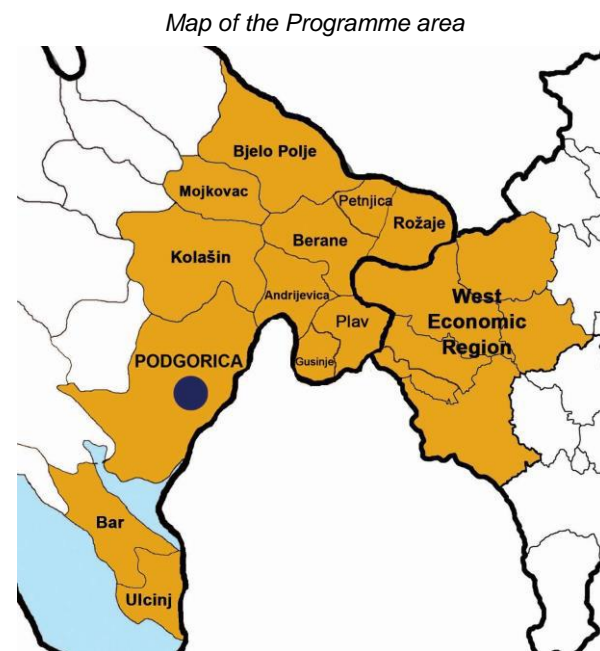

MONTENEGRO - IPA II	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Total 2014- 2020
DEMOCRACY AND RULE OF LAW	23.2	26.4	2.5	20.4	21.3	6.4	7.5	107.7
Democracy and governance	16.7	5.4	2.5	20.4	6.5	6.4	7.5	65.4
RoL and fundamental rights	6.5	21.0			14.8			42.3
COMETITIVENESS AND GROWTH	16.3	10.0	32.9	20.9	25.5	39.2	26.6	171.4
Environment, climate change and <i>energy</i>	2.8		16.0			16.3		35.1
Transport	5.2			9.6		14.9		29.7
Competitiveness, innovation, agriculture and rural development	8.3	5.0	11.9	6.0	17.5	8.0	14.9	71.6
a) Competitiveness, innovation	2.9		6.9				6.9	16.7
b) Agriculture and rural development	5.4				9.5			5.4
c) IPARD		5.0	5.0	6.0	7.0	8.0	8.0	
Education, employment and social policies		5.0	5.0	5.3	8.0		11.7	35.0
TOTAL	39.5	36.4	35.4	41.3	46.8	45.6	34.1	279.1
Including the regional programmes								
Civil society and Media (Civil Society Facility)	2.25	1.3	2.5	1.5	2	3	2	
RHP (Regional Housing programme)	1.5							

U okviru finansijske perspektive 2014-2020, Crna Gora učestvuje u devet prekograničnih i transnacionalnih programa: **četiri bilateralna programa** (Bosna i Hercegovina-Crna Gora, Crna Gora-Albanija, Crna Gora-Kosovo i Srbija-Crna Gora); **dva trilateralna programa** (Hrvatska-Bosna i Hercegovina-Crna Gora i Italija-Albanija-Crna Gora); **tri transnacionalna programa** (Dunavski, Mediteranski i Jadransko-jonski program).

Ukupna vrijednost programa BiH-CG je 9,73 mil €, CG-Albanija je 13,79 mil €, CG-Kosovo je 9,73 mil € i CG – Srbija takođe 9,73 mil €.

PRIORITIES	IPA II CBC PROGRAMME MONTENEGRO – KOSOVO			
	Union contribution	Beneficiaries co-financing	Total funding	Rate of Union contribution
	(a)	(b)	(c) = (a)+(b)	(d) = (a)/(c)
1. Thematic Priority 1 - Promoting employment, labour mobility and social and cultural inclusion across the border	2 100 000.00	370 588.24	2 470 588.24	85%
2. Thematic Priority 2 - Protecting the environment, promoting climate change adaptation and mitigation, risk prevention and management	2 520 000.00	444 705.88	2 964 705.88	85%
3. Thematic Priority 3 - Encouraging tourism and cultural and natural heritage	2 940 000.00	518 823.53	3 458 823.53	85%
4. Technical Assistance	840 000.00	0	840 000.00	100%
GRAND TOTAL (EUR)	8 400 000.00	1 334 117.65	9 734 117.65	

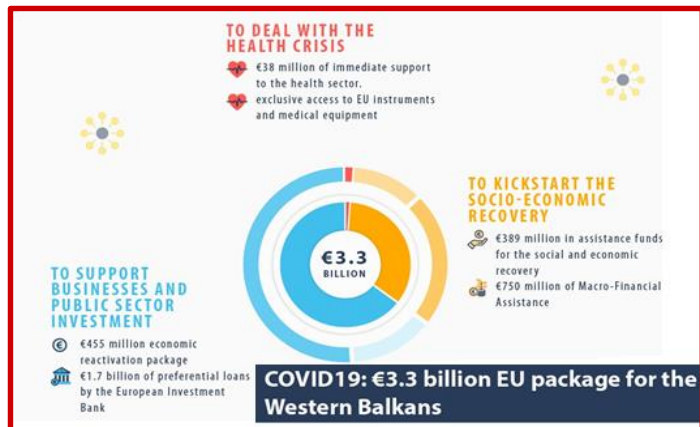
IPA CBC PROGRAMME 2014-2020 – MONTENEGRO - KOSOVO

IPA II PRENAMJENA i DODATNA POMOĆ U VREMENU PANDEMIJE COVID-19

- Fond solidarnosti
- MFA 60 mil EUR (kredit)
- IPA II
- 3 mil urgent
- Dozvola izvoza i brzi trgovinski koridori
- Novi investicioni plan za WB na jesen

IPA program	Prenamijenjeni iznos/sektor	Nova namjena sredstava	Ukupno
IPA 2016	5,4 miliona eura iz sektora Životna sredina i klimatska akcija	Dodatna podrška za mala i srednja preduzeća kroz sektor Konkurentnost i inovacije	5,4 miliona eura
IPA 2018	9,5 miliona eura iz sektora Poljoprivreda i ruralni razvoj	Dodatna podrška za oblast javnog zdravlja	9,5 miliona eura
IPA 2018	3 miliona eura iz Instrumenta za evropsku integraciju	Hitna nabavka zaštitne i medicinske opreme	3 miliona eura
IPA 2019	30 miliona eura iz sektora Životna sredina i klimatska akcija i Saobraćaj	Podrška saniranju socio-ekonomskih posljedica epidemije kroz novi program	30 miliona eura
IPA 2020	5,1 milion eura preusmjerenih sredstava u okviru sektora Konkurentnost i inovacije i Obrazovanje, zapošljavanje i socijalna politika	Dodatna bespovratna sredstava za privredu u oblasti zapošljavanja i podrške malim i srednjim preduzećima	5,1 milion eura
UKUPNO			53 miliona eura

EU SUPPORT TO THE REGION – 3.3 billion €

	TO DEAL WITH THE HEALTH CRISIS	TO SUPPORT BUSINESS AND PUBLIC SECTOR INVESTMENT	TO KICK-START THE SOCIO-ECONOMIC RECOVERY	
	38 mil EUR of immediate support to the health sector	455 mil EUR for economic reactivation package in close cooperation with the IFIs	389 mil EUR reallocation of IPA for social and economic recovery	750 mil EUR of Macro-Financial Assistance (direct loan to the state budget)
		1.7 billion EUR of preferential loans by the EIB		
AL	4	50.7	46.7	180
BA	7	80.5	73.5	250
KS	5	60.0	63.0	100
ME	3	53.0	50.0	60
MK	4	66.0	62.0	160
RS	15	93.4	78.4	-

IPA II (MFF 2014-2020): IZAZOVI PROGRAMIRANJA

Nova finansijska perspektiva IPA-e 2014-2020 : MVPEI je, u saradnji s Delegacijom EU u Crnoj Gori, započelo pripremne aktivnosti u vezi s programiranjem pretpristupne podrške EU tokom finansijske perspektive 2014-2020 (IPA II)

9 sektora:

- 1. Upravljanje i reforma javne uprave;**
- 2. Pravosuđe, unutrašnji poslovi i temeljna prava;**
- 3. Životna sredina;**
- 4. Saobraćaj;**
- 5. Energetika;**
- 6. Konkurentnost i inovacije;**
- 7. Zapošljavanje, socijalna politika i razvoj ljudskih resursa;**
- 8. Poljoprivreda i ruralni razvoj;**
- 9. Prekogranična i teritorijalna saradnja.**

Očekuje se da će za realizaciju programa na godišnjem nivou Crna Gora imati podršku od oko 35 mil EUR

Programi EU u kojima učestvuje CRNA GORA

	<ul style="list-style-type: none"> • Erasmus+ - Erasmus+ je novi program za obrazovanje, mlade i sport, koji će promovirati mogućnosti učenja za pojedince u Evropskoj uniji i izvan nje, saradnju između obrazovnih ustanova, organizacija mladih, lokalnih i regionalnih vlasti, kao i podršku u procesu reformi politika u zemljama članicama i saradnju sa zemljama koje nisu dio EU.
	<ul style="list-style-type: none"> • Cosme - Program za konkurentnost malih i srednjih preduzeća - COSME, ima za cilj jačanje konkurentnosti i održivosti preduzeća Evropske unije, podsticanje preduzetničke kulture i rasta malih i srednjih preduzeća.
	<ul style="list-style-type: none"> • Horizont 2020 - Horizont 2020 će doprinijeti ostvarivanju ključnih ciljeva Evropske unije vezanih za istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije i sprovođenju strategije Evropa 2020, kao i podržati stvaranje Evropskog istraživačkog prostora.
	<ul style="list-style-type: none"> • Carine 2020 - Program Carine 2020 će podržavati saradnju između tijela nadležnih za carinska pitanja u Evropskoj uniji i olakšati umrežavanje, zajedničke aktivnosti i jačanje kapaciteta institucija, a u isto vrijeme će podržati razvoj informatičke infrastrukture kako bi se omogućio razvoj elektronske carine.
	<ul style="list-style-type: none"> • Kreativna Evropa - Kreativna Evropa je novi program EU koji pruža podršku evropskoj kinematografiji, kao i kulturnom i kreativnom sektoru.
	<ul style="list-style-type: none"> • Evropa za građane - Cilj ovog programa je da se Evropa približi i svojim građanima i da im se omogući veće učešće u procesu odlučivanja i kreiranja evropskih politika, kroz transnacionalne razmjene i aktivnosti saradnje s organizacijama iz različitih zemalja.
	<ul style="list-style-type: none"> • Evropski program za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) - evropski program za zapošljavanje i socijalne inovacije podržaće razvoj inovativnih mjera socijalne politike i zapošljavanja (PROGRESS), promovisanje mobilnosti radne snage (EURESS), olakšavanje pristupa mikrokreditima i podsticanje socijalnog preduzetništva.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fiskalis 2020 - rogramom Fiskalis 2020 se želi obezbijediti razvoj pouzdanog i funkcionalnog poreskog sistema na unutrašnjem tržištu EU, jačanjem saradnje između država koje učestvuju, njihovih administracija i službenika

Lessons learned from IPA II

- **IPA II is highly relevant, in line with national and EU priorities**, as well as donor funding (EU political priorities, National Development Strategy, ERPs documents and their priority structural reforms, SAA implementation needs, etc.); There are numerous good projects;
- **IPA II is change oriented** - transition from country-based allocations to an introduction of performance-based allocations; introduction of performance reward mechanism; This has shifted the paradigm of beneficiaries to think more about the end results and impact, rather than simply seeing IPA funding as earmarked financial envelopes of money that is to be spend through a tick-the-box exercise.
- **Lack of ownership and ‘parallel world’ syndrome** - When it comes to EI issues, somehow there is a misinformed, but deeply embedded, impression within state institutions that anything that is EU-related is the responsibility of Government structures for EU integration; Such an approach creates an environment characterized with lack of ownership and commitment to EU-related issues.
- **High staff turnover rate, lack of retention policy** – risk of loss of institutional memory and qualified staff in line ministries and small EI units in municipalities; frequent changes in the NIPAC office, key positions; political support for administrative capacity building within the IPA structures; create perconditions for IM model;
- **Fragile national planning framework** - IPA is not a magic stick to solve all development problems, i.e. IPA is successful, as much as national policies are. National Development Strategy and ERPs – gradually improved planning process;
- **Absence of empirical decision-making and structured processes** - further work needs to be done in creating stronger synergies between all parts of the Government in the implementation of EU funds (OEI, MF, PM Cabinet, etc.), It is necessary to develop legal documents that regulate the programming of IPA, to include all stakeholders in IPA consultation process;

MFF 2021-2027

<i>Council conclusions - 17, 18, 19, 20 and 21 July 2020</i>	
MULTIANNUAL FINANCIAL FRAMEWORK (EU-27)	
<i>(EUR million - 2018 prices)</i>	
	Total 2021-2027
Commitment appropriations	
1. Single Market, Innovation and Digital	132.781
2. Cohesion, Resilience and Values	377.768
2a. Economic, social and territorial cohesion	330.235
2b. Resilience and Values	47.533
3. Natural Resources and Environment	356.374
of which: Market related expenditure and direct payments	258.594
4. Migration and Border Management	22.671
5. Security and Defence	13.185
6. Neighbourhood and the World	98.419
IPA III	12.565
7. European Public Administration	73.102
Of which: Administrative expenditure of the institutions	55.852
TOTAL COMMITMENT APPROPRIATIONS	1.074.300
OUTSIDE THE MFF	Total 2021-2027
Solidarity and Emergency Aid Reserve	8.4
European Globalisation Adjustment Fund (EGF)	1.302
Brexit Adjustment Reserve	5
Flexibility instrument	5.404
TOTAL OUTSIDE THE MFF	20.106
TOTAL MFF + OUTSIDE THE MFF	1.094.406
1.40% of the GNI	
Recovery and Resilience Facility (RRF) EUR 672.5 billion	
of which loans EUR 360 billion	360
of which grants EUR 312.5 billion	312.5
• ReactEU: EUR 47.5 billion	47.5
• Horizon Europe: EUR 5 billion	5
• InvestEU: EUR 5.6 billion	5.6
• Rural Development: EUR 7.5 billion	7.5
• Just Transition Fund (JTF): EUR 10 billion	10
• RescEU: EUR 1.9 billion • Total: EUR 750 billion	1.9
Total: EUR 750 billion - NEXT GENERATION EU	750

How will grants be allocated by Member State?

- An allocation key will fix a maximum possible amount for the grant component of the Recovery and Resilience Facility per Member State – 312.5 billion €.
- For 70% of the total of €312.5 billion available in grants, the allocation key will take into account the Member State's population, the inverse of its GDP per capita, and its average unemployment rate over the past 5 years (2015-2019), always compared to the EU average.
- For the remaining 30%, the formula will replace the 2015-2019 unemployment rate indicator by the observed loss in real GDP over 2020 and the observed cumulative loss in real GDP over the period 2020-2021.
- Member States may also request a loan under the Facility. The maximum volume of loans for each Member State will not exceed **6.8%** of its Gross National Income. However, an increase will be possible in exceptional

2018 prices, EC proposal 27. 5. 2020.i.e. Agreement on 23 7 2020

1. SINGLE MARKET, INNOVATION AND DIGITAL	11.50%	2. COHESION AND VALUES	54.00%	4. MIGRATION AND BORDER MANAGEMENT	1.70%
1. Research and Innovation	5.50%	5. Regional Development and Cohesion	15.80%	10. Migration	0.70%
Horizon Europe	5.20%	European Regional Development Fund (ERDF)	15.80%	Asylum and Migration Fund	0.60%
Euratom Research and Training Programme	0.10%	Cohesion Fund (CF)	10.80%	Decentralised agencies	0.10%
International Thermonuclear Experimental Reactor (ITER)	0.30%	<i>Of which contribution to the Connecting Europe Facility – Transport 0.5%</i>		11. Border Management	1.00%
Other	0.00%	REACT EU - Corona virus response	2.70%	Integrated Border Management Fund	0.60%
2. European Strategic Investments	4.80%	Support to the Turkish-Cypriot Community	0.00%	Decentralised agencies	0.40%
InvestEU Fund	1.70%	6. RECOVERY AND RESILIENCE	31.70%	Margin	0.10%
Connecting Europe Facility - Transport	0.70%	Recovery and Resilience Facility (incl. Technical Support Instrument)	30.70%	5. RESILIENCE, SECURITY AND DEFENCE	1.60%
Connecting Europe Facility - Energy	0.30%	Protection of the Euro Against Counterfeiting	0.00%	12. Security	0.30%
Connecting Europe Facility - Digital	0.10%	Financing costs NextGenerationEU	1.00%	Internal Security Fund	0.10%
Digital Europe Programme	0.40%	Other	0.00%	Nuclear Decommissioning (Lithuania)	0.03%
Other	1.40%	7. Investing in People, Social Cohesion and Values	0.00%	Nuclear safety and decommissioning (incl. for Bulgaria and Slovakia)	0.03%
Decentralised agencies	0.10%	European Social Fund+ (ESF)	4.70%	Decentralised agencies	0.10%
3. Single Market	0.30%	Erasmus+	1.30%	13. Defence	0.00%
Single Market Programme (incl. COSME)	0.20%	European Solidarity Corps	0.00%	European Defence Fund	0.00%
EU Anti-Fraud Programme	0.00%	Creative Europe	0.10%	Military Mobility	0.00%
Cooperation in the field of taxation (FISCALIS)	0.00%	Justice, Rights and Values	0.00%	14. Resilience and Crisis Response	0.00%
Cooperation in the field of customs (CUSTOMS)	0.00%	Other	0.10%	Union Civil Protection Mechanism (rescEU)	0.00%
Other	0.00%	Decentralised agencies	0.10%	Health programme	0.00%
Decentralised agencies	0.00%	Margin	0.10%	Decentralised agencies	0.00%
4. Space	0.70%	3. NATURAL RESOURCES AND ENVIRONMENT	22.00%	Margin	0.00%
European Space Programme	0.70%	8. Agriculture and Maritime Policy	19.50%	6. NEIGHBOURHOOD AND THE WORLD	6.50%
Decentralised agencies	0.00%	European Agricultural Guarantee Fund (EAGF)	14.20%	15. External Action	5.70%
Margin	0.20%	European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)	4.90%	Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument	0.00%
		European Maritime and Fisheries Fund	0.30%	Humanitarian Aid	0.80%
		9. Environment and Climate Action	2.50%	Common Foreign and Security Policy (CFSP)	0.10%
		Programme for Environment and Climate Action (LIFE)	0.30%	Overseas Countries and Territories (including Greenland)	0.00%
Cohesion (ERDF, CF, ESF, REACT EU)	22.50%	Just Transition Fund	2.20%	Other	0.10%
Common Agricultural Policy	19.50%	Margin	0.10%	16. Pre-accession assistance	0.70%
Margina - 1.4% GNI				Pre-Accession Assistance	0.70%
				Margin	0.00%
				7. EUROPEAN PUBLIC ADMINISTRATION	4.10%
				European Schools and Pensions	0.90%
				Administrative expenditure of the institutions	0.30%
				TOTAL	100.00%

From IPA II to IPA III

OBJECTIVE OF IPA II	OBJECTIVE OF IPA III	SPECIFIC OBJECTIVES OF IPA III
<p>IPA II shall support CC and potential candidates in adopting and implementing the political, institutional, legal, administrative, social and economic reforms required by the beneficiaries listed in Annex I to comply with Union values and to progressively align to Union rules, standards, policies and practices with a view to Union membership. Through such support, IPA II shall contribute to stability, security and prosperity in the beneficiaries.</p>	<p>The Instrument for Pre-accession Assistance aims to support candidate countries and potential candidates in adopting and implementing the political, institutional, legal, administrative, social and economic reforms required to comply with Union values and to progressively align to Union rules, standards, policies and practices with a view to Union membership.</p>	<p>1. To strengthen the rule of law, democracy, the respect of human rights, fundamental rights and international law, civil society and security as well as improve migration management including border management;</p>
<p>SECTORS:</p>	<p>KEY PRIORITIES</p>	<p>2. To reinforce the effectiveness of public administration and support structural reforms and good governance at all levels;</p>
<p>1. Democracy and governance</p>	<p>1. Rule of Law, fundamental rights and migration - this will include strengthening security cooperation, the fight against radicalisation and against organised crime, as well as supporting an integrated migration policy including border management;</p>	<p>3. To shape the rules, standards, policies and practices of the beneficiaries in alignment to those of the Union and to reinforce reconciliation and good neighbourly relations, as well as people to people contacts and communication;</p>
<p>2. Rule of law and fundamental rights</p>		<p>4. To strengthen economic and social development including through increased connectivity and regional development, agriculture and rural development and social and employment policies, to reinforce environmental protection, increase resilience to climate change, accelerate the shift towards a low-carbon economy and develop the digital economy and society</p>
<p>3. Environment and climate change</p>	<p>2. EU policies and acquis;</p>	<p>5. To support territorial and cross-border cooperation</p>
<p>4. Transport</p>	<p>3. Socio-Economic development;</p>	
<p>5. Energy</p>	<p>4. Investments for growth;</p>	
<p>6. Competitiveness and innovation</p>	<p>5. Reconciliation, good neighbourly relations and Regional and cross-border cooperation.</p>	
<p>7. Education, employment and social policies</p>		
<p>8. Agriculture and rural development</p>		
<p>Territorial cooperation and Regional cooperation</p>		

IPA III

BASIC ACTS

EU FINANCIAL REGULATION
EU FINANCIAL REGULATION (and its Rules of application) Budget implementation, Methods of implementation, Procurement, Grants, Visibility, etc.

IPA III REGULATION
General provisions including policy areas, Strategic planning, Implementation, Final provisions Annexes: Thematic priorities, Thematic priorities for territorial cooperation and CBC

COMMON IMPLEMENTING RULES
The common implementing rules for external actions, which have been integrated in the Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI)

IMPLEMENTING ACTS

CURRENT ACTIVITIES on technical level:
Action Fiche template - sent to Beneficiaries
Action Fiches 2020 and 2021 filled by Beneficiaries, per windows - sent by Beneficiaries to DG NEAR
<i>1st selection stage - POLICY RELEVANCE</i>
EC to prepare ACTION templates
Drafting ACTION PLANS
<i>2nd selection stage - MATURITY ASSESSMENT</i>
Selection principles plus: "Fair share"

(DRAFT) IPA IMPLEMENTING REGULATION
Specific rules applicable to IM by IPA III Beneficiaries, Financial management; Monitoring, evaluation and reporting; Transparency and visibility, Cross Border Cooperation, Agriculture and rural development

NOTE: An indicative budget envelope valid for the whole period should be allocated per thematic windows, including flexibility mechanism for

IPA III Beneficiaries actions MB IPA III actions 2021-2027

IPA PROGRAMMING FRAMEWORK (PFW)
one single document covering all IPA III Beneficiaries and MB actions

Correlation between PFW and Strategic Response documents

ANNUAL PLANS per windows (including actions per Beneficiary..)

Financial decision

MULTI-ANNUAL PLANS per windows

Financial decision

EC to send to Beneficiaries
STRATEGIC RESPONSE template form

STRATEGIC RESPONSE
STRATEGIC RESPONSE document prepared and sent to DG NEAR by each Beneficiary (mid-term strategic document, main priorities per windows)

Key concerns:

- assesment criteria
- lack of budget predictability
- "competing" of other Beneficiaries
- delays in contracting and implementation

Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council establishing the Instrument for Pre-accession Assistance (IPA III)

- **Context:** Western Balkan Enlargement Strategy, Economic and Investment plan 2020 (9 bill EUR)
- Contributes to the EU objectives of stability, security and prosperity
- **Key priorities:** rule of law, fundamental rights and migration,
- **NEW PRIORITY – ECONOMIC RECOVERY PLAN for fight against COVID19 pandemic!**
- Continuity with the 2014-2020 instrument
- Self-standing instrument
- To achieve greater impact through increased coherence
- Balance between performance, fair share and predictability of assistance
- **Greater flexibility in funding allocations** → unexpected/emerging priorities
→ level of progress of respective countries
- Principle of **fair share allocation** for beneficiaries
- **Performance** – strong performance based element - part of process of accessing to funds - based on project/programme maturity, absorption capacity, administrative capacity, expected impacts and progress on rule of law, fundamental rights and governance
- IPA III novelties are inspired by **‘more for more’ principle:** (1) more strategic; (2) more focused; (3) more investments; and (4) more impact;
- **European Green Deal**, the most ambitious package of measures that should enable European citizens and businesses to benefit from sustainable green transition. Supported by investments in green technologies, sustainable solutions and new businesses, the Green Deal is a new EU growth strategy. IPA III will support green development in the Region

No national envelopes for financial allocations of IPA III, or...

- Arguably the **most important novelty** of IPA III is that **financial allocations will not anymore be done on the basis of national envelopes**, but on the premises of **'performance-based' principle**;

IPA III Priorities

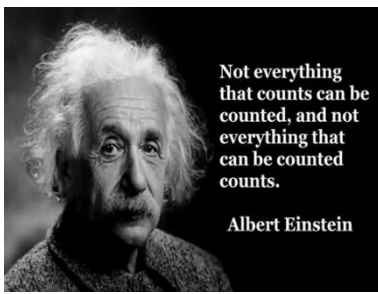

THEMATIC PRIORITIES OF IPA III ASSISTANCE

1. Establishing and promoting from an early stage the proper functioning of the institutions necessary in order to secure the rule of law.
2. Reforming public administrations in line with the Principles of Public Administration.
3. Strengthening economic governance and ERP process
4. Strengthening the Union and its partners' capacity to prevent conflict, build peace and address pre-and post-crisis including through early warning and conflict-sensitive risk analysis;
5. Strengthening the capacities of civil society organisations and social partners' organisations, including professional associations,
6. Promoting the alignment of partner countries' rules, standards, policies and practices to those of the Union, including state aid rules.
7. Strengthening access to and quality of education, training and lifelong learning at all levels, and offering support to cultural and creative sectors.
8. Fostering quality employment and access to the labour market.
9. Promoting social protection and inclusion and combating poverty.
10. Promoting smart, sustainable, inclusive, safe transport and removing bottlenecks in key network infrastructures, by investing in projects with high EU value-added – TEN-T connections.
11. Improving the private-sector environment and competitiveness of enterprises, including smart specialisation, as key drivers of growth, job creation and cohesion.
12. Improving access to digital technologies and services and strengthening research, technological development and innovation by investing in digital connectivity, digital trust and security, digital skills and entrepreneurship.
13. Contributing to the security and safety of food supply and the maintenance of diversified and viable farming systems in vibrant rural communities and the countryside.
14. Protecting and improving the quality of the environment, addressing environmental degradation and halting biodiversity loss, promoting the conservation and sustainable management of terrestrial and marine ecosystems and renewable natural resources, promoting resource efficiency, sustainable consumption and production and supporting the transition to green and circular economies, contributing to the reduction of greenhouse gas emissions, increasing resilience to climate change and promoting climate action governance and information and energy efficiency.
15. Promoting the highest nuclear safety standards;
16. Increasing the ability of the agri-food and fisheries sectors to cope with competitive pressure and market forces while pursuing economic, social and environmental goals in balanced territorial development of rural and coastal areas.

THEMATIC PRIORITIES OF IPA III ASSISTANCE

I. Rule of Law, fundamental rights and democracy	II. Good governance, legal harmonisation, strategic communications and good neighbourly relations	III. Green agenda and sustainable connections	IV. Competitiveness and inclusive growth
2,091 mil € - 15.1%	2,293 mil € - 16.6%	5,867 mil € - 42.5%	3,083 mil € - 22.3%
<ol style="list-style-type: none"> 1. Judiciary 2. Fight against corruption 3. Fight against organised crime/security 4. Migration and border management 5. Fundamental rights 6. Democracy 7. Civil Society 	<ol style="list-style-type: none"> 1. GOOD GOVERNANCE – PAR, PFM, Governance at sub-national level, Statistics, Economic governance 2. Administrative capacities and legal harmonisation 3. Good neighbourly relations and reconciliations 4. Strategic communications, surveillance, evaluation and communication activities 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Environment and climate actions 2. Transport, digital economy and society, Energy 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Education, employment, social protection and inclusive policy, and health 2. Private sector development, Trade, Research and Innovation 3. Agriculture and rural development 4. Fishery
Thematic priorities of IPA III – Territorial and cross border cooperation (485 mil €, 3.5%)			
<ol style="list-style-type: none"> 1. Promoting employment, labour mobility and social and cultural inclusion across borders through, inter alia: integrating cross-border labour markets, including cross-border mobility; joint local employment initiatives; information and advisory services and joint training; gender equality; equal opportunities; integration of immigrants' communities and vulnerable groups; investment in public employment services; and supporting investment in public health and social services; 2. Protecting the environment and promoting climate change adaptation and mitigation, risk prevention and management through, inter alia: joint actions for environmental protection; promoting sustainable use of natural resources, coordinated maritime spatial planning, resource efficiency and circular economy, renewable energy sources and the shift towards a safe and sustainable low-carbon, green economy; promoting investment to address specific risks, ensuring disaster resilience and disaster prevention, preparedness and response; 3. Promoting sustainable transport and improving public infrastructures by, inter alia, reducing isolation through improved access to transport, digital networks and services and investing in cross-border water, waste and energy systems and facilities; 4. Promoting the digital economy and society by inter alia the deployment of digital connectivity, the development of e-Government services, digital trust and security as well as digital skills and entrepreneurship; 5. Encouraging tourism and cultural and natural heritage; 6. Investing in youth, education and skills through, inter alia, developing and implementing joint education, vocational training, training schemes and infrastructure supporting joint youth activities; 7. Promoting local and regional governance and enhancing the planning and administrative capacity of local and regional authorities; 8. Enhancing competitiveness, the business environment and the development of small and medium-sized enterprises, trade and investment through; 9. Strengthening research, technological development, innovation and digital technologies. 			

Not everything that counts can be counted, and not everything that can be counted counts.

Albert Einstein

Key performance indicators for IPA III:

1. Political criteria
2. PAR reform
3. Composite indicators

Of readiness for the EU acquis

4. Economic criteria

5. Public social security expenditure (% of GDP), ILO, or employment rate

6. Digital gap btw.

Beneficiaries and the EU average

7. Distance to frontier score (DB, World Bank)

8. Energy intensity measured in terms of primary energy and GDP, Eurostat

9. GHG reduced or avoided, Ktons CO2q

10. No. of CBC programmes

Concluded among IPA

Beneficiaries and IPA/EU MS

Early stage (1)	some level of preparation (2)	moderately prepared (3)	good level of preparation (4)	well advanced (5)
Backsliding (1)	No progress (2)	Some progress (3)	Good progress (4)	Very good progress (5)

STATE - 2021	State of play 2021					
AREAS / CHAPTERS - State of play - 2021	AL	BA	KS*	ME	MK	RS
Public Administration Reform (PAR)	3	1	2	3	3	3
Economic 1 - capacity to cope with competitive pressure and market	2	1	1	3	3	3
Economic 2 - existence of a functioning market economy	3	1	1	3	4	3
C1. Free movement of goods	2.5	1	2	2.5	3	3
C2. Freedom of movement for work	2	2	3	3	1	3
C3. Right to establishment and fr	3	1	3	3	3	3
C4. Free movement of capital	3	3	2	3	3	3
C5. Public procurement	3	2	2.5	3	3	3
C6. Company law	3	2	2	4	4	4
C7. Intellectual property law	2.5	3	2	3	3	4
C8. Competition policy	2.5	2	1.5	2.5	3	3
C9. Financial services	3	2.5	3	4	3	3
C10. Information society and medi	3	1	2	2.5	3	3
C11. Agriculture and rural develop	2	1	2	4	3	2
C12. Food safety, veterinary and ph	2	2	2	4	4	3
C13. Fisheries	2	1	1	3	3	3
C14. Transport policy	2	2	1.5	2	3	4
C15. Energy	3	1	2	3	3	3
C16. Taxation	3	2	2	4	3	3
C17. Economic and monetary union	3	1	n.a.	2.5	3	3
C18. Statistics	3	1	2	3	3	3
C19. Social policy and employment	2	2	1	4	3	3
C20. Entrepreneurship and industr	3	1	3	3	3	3
C21. Trans-European networks	2	2	2	3	4	3
C22. Regional policy and coordinat	3	1	n.a.	2.5	3	2
C23. Justice and fundamental rightst	3	2	1.5	3	2.5	2
Judiciary	3	1.5	1	3	2.5	2
Anticorruption	2	1.5	1.5	2	2.5	2
Freedom of expression	2.5	2	2	2	2.5	2
C24. Justice, freedom and security	2.5	2	1.5	3	3	2
Fight against org.crime	2	1.5	1	2.5	2	2
C25. Science and research	2	2	1	4	4	4
C26. Education and culture	3	1	1	3	3	4
C27. Environment and climate actio	2	1.5	1	3	2	2
C28. Consumer and health protecti	1	1	1	3	3	3
C29. Custom union	3	2	3	3	4	4
C30. External relations	4	2	1	3	3	3
C31. Foreign, security and defence	4	2	n.a.	3	3	3
C32. Financial control	3	1	2	2.5	3	3
C33. Financial and budgetary provi	2	1	n.a.	2.5	1	2
Average 2021	2.64	1.58	1.63	3.07	3.01	3.00
Average 2020	2.54	1.58	1.63	3.07	3.04	2.97

Dynamic 2020-2021					
AL	BA	KS*	ME	MK	RS
3	3	2	2.5	3	2.5
3	2.5	2.5	3	3	3
3	2.5	2.5	3	3	3
2.5	2.5	3	2.5	2.5	2.5
3	2	3	2.5	2	3
3	2	3	3	2	3
3	2	3	2	3	2
4	1	3	4	2.5	2.5
3	2	3	3	3	4
2.5	2	3	2.5	3	2.5
2.5	3	3	3	2	2.5
3	3	3	3	2.5	2
3	2	3	2.5	2.5	2.5
2	2	2.5	3	3	3
2	2	2.5	4	4	2.5
4	2	2	2.5	2	2.5
3	3	2.5	2	2.5	2.5
3	2.5	3	2.5	3	4
3	2	3	2.5	3	4
2.5	2		2.5	3	2.5
3	2.5	3	3	4	3
3	2.5	2.5	2.5	3	2.5
3	2.5	3	2.5	3	3
2	3	2.5	2.5	2.5	3
2.5	2		2.5	2.5	2.5
2	2	2.5	2.5	3	2.5
4	2	3	2	3	2.5
3	2	2.5	2.5	3	2.5
2	2	2.5	2.5	2.5	2.5
3	2	3	2	3	2.5
3	2.25	3	2	3	2.5
4	2	2.5	3	3	2.5
4	2.5	2.5	3	2.5	3
3	3	2.5	3	2.5	3
2.5	2.5	2.5	2.5	2.5	2.5
2	2	2.5	2.5	2	2
2.5	2	3	3	4	2.5
4	2.5	3	3	3	3
3	2		3	3	3
3	3	3	3	2.5	4
3	2		3	2.5	3
2.88	2.31	2.44	2.75	2.78	2.81

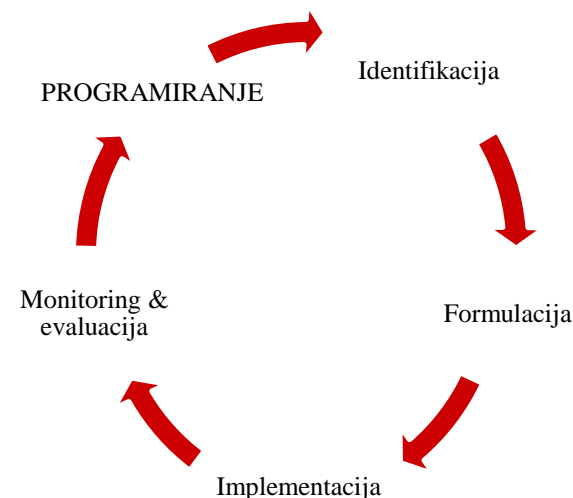
PROJEKтни CIKLUS

Upravljanje fondovima EU, Evropska komisija je bazirala na takozvanom **projektnom ciklusu**, kojim se određuju sve faze u provođenju programa ili projekata. EK je još 1992. godine usvojila koncept upravljanja projektnim ciklusom (*Project Cycle Management* - PCM), koji je podrazumijevao skup alata za izradu i upravljanje projektima. PCM se zasniva na **analitičkoj metodi logičkog okvira (Logical Framework) za pripremu i implementaciju projekata.**

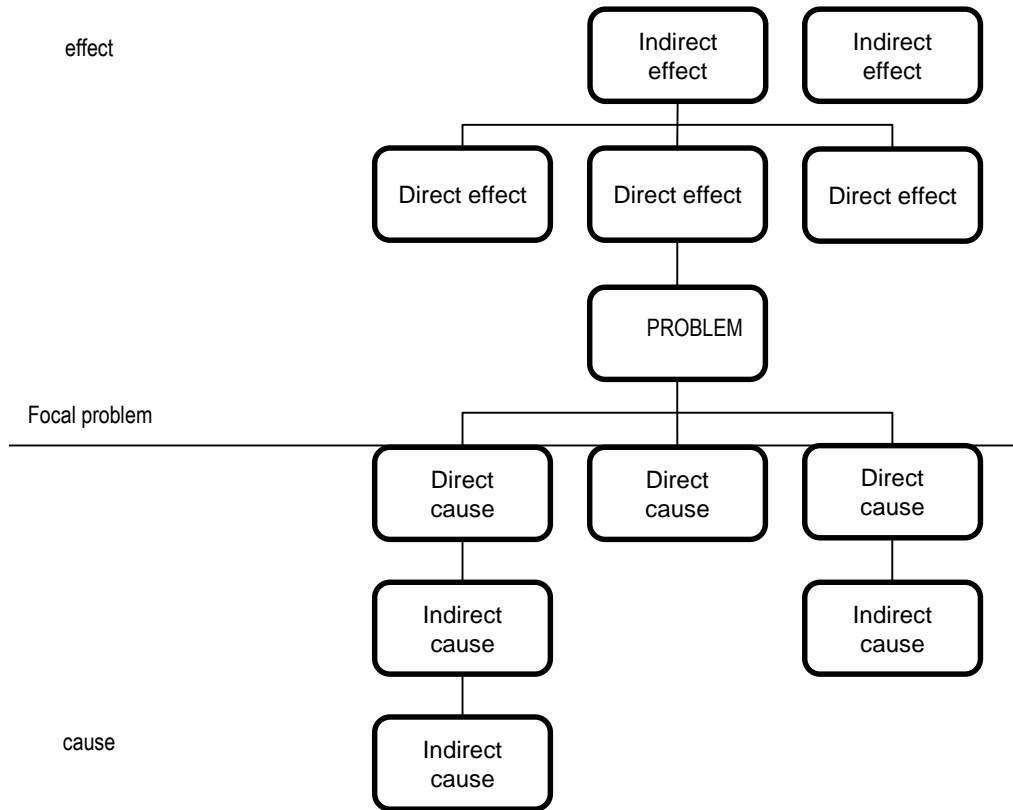
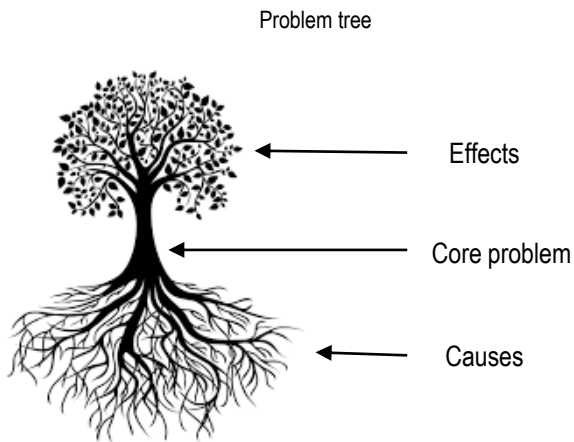
Projektni ciklus slijedi tok projekta od početne ideje sve do njene implementacije. Sastoji se od pet faza koje proizilaze jedna iz druge: programiranje, identifikovanje, formulisanje, implementacija i evaluacija.

Bazirano na ovom principu, možemo konstatovati i da **upravljanje fondovima EU obuhvata:**

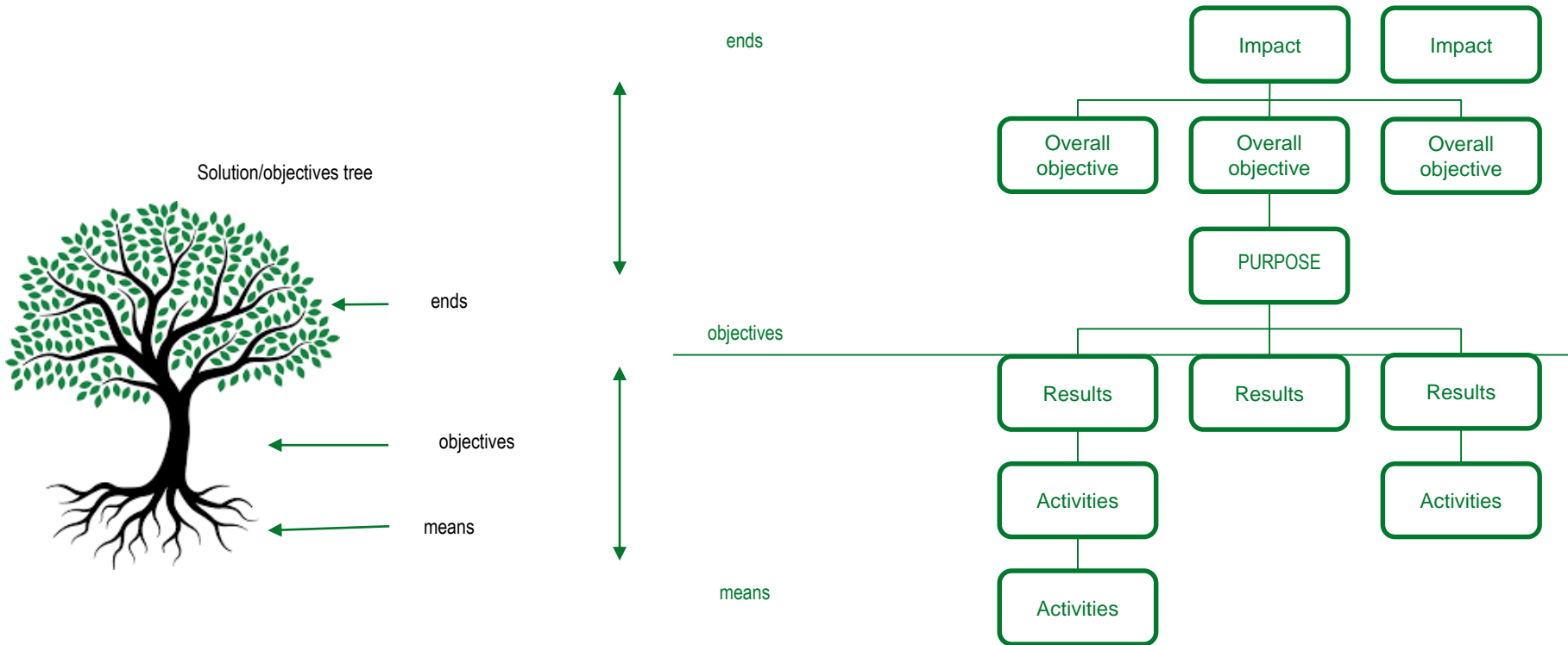
1. **programiranje** (definisanje strateških i operativnih dokumenata, kao i **identifikaciju i formulisanje** pojedinačnih projekata);
2. **implementaciju** (raspisivanje tendera, ugovaranje, plaćanje, tehničku implementaciju projekata);
3. **reviziju;**
4. **monitoring i**
5. **evaluaciju** programa

Recognise problem

Propose solution

IPA III ACTION FICHE TEMPLATE

INDICATIVE TITLE OF THE ACTION		
CRITERIA FOR RELEVANCE ASSESSMENT	KEY THEMATIC PRIORITY	[Indicate one from list in Annex II of the IPA Regulation]
	LINKS WITH SPECIFIC POLICY INSTRUMENTS OF THE ENLARGEMENT PROCESS	<p>[Indicate how the action is linked with specific policy instruments of the enlargement process, such as:</p> <ul style="list-style-type: none"> the Western Balkans Strategy (where applicable); the recommendations of the Enlargement Package; the negotiating framework (where applicable); The Economic Reform Programmes (ERPs) and the policy guidance agreed annually in the joint conclusions; the conclusions of the meetings organised in the context of the Stabilisation and Association Agreement; the National Plan for the Adoption of the Acquis (where applicable). <p>[In case of investment projects, the link to the relevant sectorial reforms should also be highlighted]</p>
	LINKS WITH NATIONAL, REGIONAL AND GLOBAL STRATEGIES	Development documents...
	COHERENCE WITH THE SECTOR APPROACH	[Specify how the action contributes to implementation of sector approach or addresses the remaining challenges]
	REGIONAL DIMENSION	[Indicate if this Action has a regional dimension and can be tackled through the multi-country programme]
INDICATIVE BUDGET		
IMPLEMENTATION MODALITY		Indicate envisaged implementation modality /DM, IM... Indicate if Budget Support is to be used. If so, use the specific log frame matrix in annex.
Budget Support Readiness (only if the action is implemented through Budget Support)		<p>Include a brief outline of the beneficiary's eligibility for Budget Support focusing on the following criteria following the instructions on page 92 of the Budget Support Guidelines:</p> <ul style="list-style-type: none"> <u>Macroeconomic stability</u>: is the macroeconomic framework stability oriented? <u>Public financial management</u>: does the country have a relevant and credible PFM reform programme? <u>Budget transparency and oversight</u>: Is the entry criterion for budget transparency and oversight met? Does the country have a roadmap for improving the situation? <u>Sector policy</u>: Is a relevant and credible sector strategy in place for sector of intervention? <ul style="list-style-type: none"> Relevance: the strategy responds to the enlargement objectives and addresses the key weaknesses in the sector, identified under analytical studies. Credibility: <ul style="list-style-type: none"> Is the strategy costed and linked to the budgeting process? What is the track record in implementing the strategy? <p>The strategies for PFM and Public Policy to be supported should be attached.</p>

LOGICAL FRAMEWORK MATRIX [2 PAGES]

OVERALL OBJECTIVE(S) / IMPACT(S)	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS Quantitative and/or qualitative variables providing a simple and reliable mean to measure the achievement of the corresponding expected result (i.e. outputs, outcomes, impacts). Indicators should have a clear measurement unit and be formulated in a neutral way.	BASELINES (INCL. VALUE & REFERENCE YEAR)	MILESTONES [OPTIONAL] (INCL. VALUE & REFERENCE YEAR)	TARGETS (INCL. VALUE & REFERENCE YEAR)	SOURCES & MEANS OF VERIFICATION	
<p>The overall objective is the expected impact in the political, social, economic and environmental context.</p> <p>The overall objective of the action should correspond to the specific objective of the key thematic priority selected from IPA III Programming Framework.</p> <p>To xxx</p>	<p>How the overall objective is to be measured. These should be impact indicators.</p> <p>The indicator(s) should be the relevant indicators from IPA III Programming Framework.</p> <p>Text ...</p>	<p>The starting point or current value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended intermediate value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended final value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>Sources of information detailing both the institution/organisation and the type of specific mean (report, survey, statistical database, etc.)</p> <p>Text ...</p>	
SPECIFIC OBJECTIVE(S) / OUTCOME(S)	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS (*)	BASELINES	MILESTONES	TARGETS	SOURCES OF VERIFICATION	ASSUMPTIONS
<p>The specific objectives are the effects on the political, social, economic and environmental areas targeted by the EU action as well as changes sustainable benefits for to the action's beneficiaries One outcome can be directly influenced by more than one output.</p> <p>Specific Objective 1: to xxx</p> <p>Specific Objective 2: to xxx</p>	<p>How the Specific Objective(s) are to be measured. These should be outcome indicators.</p> <p>To be disaggregated by sex, by age, other, where appropriate.</p> <p>Text ...</p>	<p>The starting point or current value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended intermediate value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended final value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>Sources of information detailing both the institution/organisation and the type of specific mean (report, survey, statistical database, etc.)</p> <p>Text ...</p>	<p>Factors outside management's control that may impact the achievement of the outcome.</p> <p>Such assumptions must hold true to allow the achievement of the outcome.</p> <p>Text ...</p>

LOGICAL FRAMEWORK MATRIX [2 PAGES MAX] – PART II

OUTPUTS	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS (*)	BASELINES	MILESTONES	TARGETS	SOURCES OF VERIFICATION	ASSUMPTIONS
<p>The outputs are the direct products of the EU action (infrastructure, goods and services). Outputs are directly under the control of the action.</p> <p>One output can directly influence more than one outcome.</p> <p>Output 1 (influencing Specific Objective 1 and/or 2): Text ...</p> <p>Output 2 (influencing Specific Objective 1 and/or 2): Text ...</p>	<p>How the outputs are to be measured. These should be output indicators.</p> <p>To be disaggregated by sex, by age, other, where appropriate.</p> <p>Text ...</p>	<p>The starting point or current value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended intermediate value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>The intended final value of the indicator.</p> <p>Text ...</p>	<p>Sources of information detailing both the institution/organisation and the type of specific mean (report, survey, statistical database, etc.)</p> <p>Text ...</p>	<p>Factors outside management's control that may impact the achievement of the output.</p> <p>Such assumptions must hold true to allow the achievement of the output.</p> <p>Text ...</p>
<p>BROAD ARRANGEMENTS FOR IMPLEMENTATION</p> <p>(IF AVAILABLE)</p>	<p>It should be flagged out if it is proposed to implement this action through the WBIF or other financial instruments (EFSD+)</p> <p>Specify also the management modes (direct, indirect with implementing partner or IMBC).</p>					

Format logičke matrice

Naziv projekta		Naziv programa i broj	
Korisnik projekta		Istek perioda ugovaranja:	Istek perioda isplata:
		Ukupan budžet:	IPA budžet:
Opšti cilj	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	
Šta je opšti cilj kojem će projekat doprinijeti?	Koji su indikatori povezani sa opštim ciljem?	Šta su izvori informacija za ove indikatore?	
Svrha projekta	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	Pretpostavke
Šta je svrha projekta koja će se projektom ostvariti?	Indikatori koji pokazuju u kojoj mjeri je ostvarena svrha projekta?	Šta su izvori informacija za ove indikatore?	Faktori i uslovi koji nijesu pod direktnom kontrolom projekta, a neophodni su da bi se ostvario opšti cilj projekta?
Rezultati	Objektivno provjerljivi indikatori	Izvori verifikacije	Pretpostavke
Šta su konkretni vidljivi rezultati koji će doprinijeti ostvarenju svrhe projekta? Koje će promjene poboljšanja biti ostvarene projektom?	Koji su to indikatori koji pokazuju da li su dostignuti očekivani rezultati?	Šta su izvori informacija za ove indikatore?	Faktori i uslovi koji nijesu pod direktnom kontrolom projekta, a neophodni su da bi se ostvarila svrha projekta?
Aktivnosti	Sredstva	Troškovi	Pretpostavke
Koje aktivnosti je potrebno izvršiti i kojim redoslijedom da bi se postigli očekivani rezultati?	Koja sredstva su potrebna za realizaciju navedenih aktivnosti? (prema vrsti PRAG ugovora)	Koliki su troškovi za svaki od ugovora?	Faktori i uslovi koji nijesu pod direktnom kontrolom projekta, a neophodni su da bi rezultati bili ostvareni kako je planirano?
			Preduslovi:
			Koji preduslovi moraju da se ispune da bi moglo da se započne sa realizacijom projekta?

OVERALL OBJECTIVE(S) / (IMPACT(S))	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS	BASELINES 2020	MILESTONES (OPTIONAL) 2022	TARGETS 2023	SOURCES & MEANS OF VERIFICATION	
To develop a judicial system that allows better access to justice, system based on the development of simplified procedures in the judiciary as well as achieving a higher level of cooperation between judicial and administrative authorities in different countries.	Progress made towards meeting EU accession criteria under Rule of Law	Montenegro Report 2021	Montenegro Report 2023	Montenegro Report 2024	European Commission annual Montenegro Report	
SPECIFIC OBJECTIVE(S) / OUTCOME(S)	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS (*)	BASELINES	MILESTONES	TARGETS	SOURCES OF VERIFICATION	ASSUMPTIONS
<p>Specific Objective 1: Development of software solutions for a unique information system and strengthening of IT capacities in all subsystems of the judiciary</p> <p>Specific Objective 2: Development of new systems and improvement of the existing ICT infrastructure of the judiciary, with the aim to establish an efficient and digitalized justice system</p> <p>Specific Objective 3: Development of modern ISO security standards that guarantee a high level of protection of sensitive data within the judiciary</p>	<p>SO1 indicator: Software solutions up and running</p> <p>SO2 indicator: Infrastructure systems configured, installed and in production</p> <p>SO3 indicator: Security systems configured, installed and in production</p>	0	<p>40%</p> <p>40 %</p> <p>40%</p>	<p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p>	European Commission annual Montenegro Report Annual reports on implementation of the Programme for ICT in Judiciary 2021-2023, Final report on implementation of the Programme for ICT in Judiciary 2021-2023	Political commitment to EU Accession and for gradual alignment with Chapters 23 and 24 Support and commitment of relevant institution.
OUTPUTS	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS (*)	BASELINES	MILESTONES	TARGETS	SOURCES OF VERIFICATION	ASSUMPTIONS
<p>Output 1 SO1: Procurement and integration of systems for dictation and voice recognition in courts 100,000.00 €</p> <p>Output 1 SO2: Procurement and installation of necessary equipment for the purpose of upgrading the LAN / WAN network in the courts 250,000.00 €</p> <p>Output 1 SO2: Improving the technical component of investigations and trials (distant testimony, presentation of digital evidence, protected witnesses, recording of proceedings, hearings, testimonies) 400,000.00 €</p> <p>Output 2 SO2: Upgrading the existing storage system in the Data Center of the Supreme Court, purchasing additional</p>	<p>Output 1 SO1: New system for dictation and voice recognition courts up and running</p> <p>Output 1 SO2: Networks installation works done in courts</p> <p>Output 1 SO2: System for improvement of the technical component of investigations and trials in production</p>	0	<p>40%</p> <p>100%</p> <p>40%</p> <p>100%</p>	<p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p>	European Commission annual Montenegro Report Annual reports on implementation of the Programme for ICT in Judiciary 2021-2023, Final report on implementation of the Programme for ICT in Judiciary 2021-2023	Systems is actively used by all relevant institutions

OVERALL OBJECTIVE(S) / (IMPACT(S))	OBJECTIVELY VERIFIABLE INDICATORS	BASELINES 2020	MILESTONES [OPTIONAL] 2022	TARGETS 2023	SOURCES & MEANS OF VERIFICATION
<p>scanners, as well as upgrading the software in order to digitize the archival materials of the judiciary. It is necessary to digitize all old case files, their sorting and time deposit, destruction of old case files which duration period have expired, digital signing of scanned case files, etc. This activity also includes further scanning of new case files for archiving. 1,800,000.00 €</p> <p>Output 3 SO2: Introduction of an access control system that will enable the Administration for the Execution of Criminal Sanctions to control the movement of its employees as well as determining liability in case of abuse. 60,000.00 €</p> <p>Output 4 SO2: Development of the anti-burglary and anti-fire system in the Administration for the Execution of Criminal Sanctions 150,000.00 €</p> <p>Output 5 SO2: Implementation of the IP telephony systems in courts 250,000.00 €</p> <p>Output 6 SO2: Development of the video surveillance system in the Administration for the Execution of Criminal Sanctions 300,000.00 €</p> <p>Output 7 SO2: Provide coverage of the Administration for the Execution of Criminal Sanctions with backup power and uninterruptible power supply 150,000.00 €</p> <p>Output 1 SO3: Raising the overall security of the Judicial Information System (JIS) 600,000.00 €</p>	<p>Output 2 SO2: Archive in courts and prosecutor's offices fully digitalised</p> <p>Output 3 SO2: Access control system in IECS in production</p> <p>Output 4 SO2: Anti-burglary and anti-fire system in IECS in production</p> <p>Output 5 SO2: IP telephony systems in courts in production</p> <p>Output 6 SO2: Video surveillance system in IECS in production</p> <p>Output 7 SO2: Backup power and uninterruptible power supply in IECS in production</p> <p>Output 1 SO3: Overall security of JIS is improved</p>		<p>40%</p> <p>40%</p> <p>40%</p> <p>40%</p> <p>100%</p> <p>100%</p>	<p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p> <p>100%</p>	
<p>BROAD ARRANGEMENTS FOR IMPLEMENTATION (IF AVAILABLE)</p>	<p>It should be flagged out if it is proposed to implement this action through the WEIF or other financial instruments (EFSD+). Specify also the management modes (direct, indirect with implementing partner or IMBC).</p>				

IPA III FRAMEWORK

BASIC ACTS

EU FINANCIAL REGULATION
EU FINANCIAL REGULATION (and its Rules of application) Budget implementation, Methods of implementation, Procurement, Grants, Visibility, etc.

IPA III REGULATION
General provisions including policy areas, Strategic planning, Implementation, Final provisions Annexes: Thematic priorities, Thematic priorities for territorial cooperation and CBC

COMMON IMPLEMENTING RULES
The common implementing rules for external actions, which have been integrated in the Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument (NDICI)

IMPLEMENTING ACTS

ACTIVITIES on technical level:
Action Fiche template - sent to Beneficiaries
Action Fiches 2020 and 2021 filled by Beneficiaries, per windows - sent by Beneficiaries to DG NEAR
<i>1st selection stage - POLICY RELEVANCE</i>
EC to prepare ACTION templates
Drafting ACTION PLANS
<i>2nd selection stage - MATURITY ASSESMENT</i>
Selection principles plus: "Fair share"

(DRAFT) IPA IMPLEMENTING REGULATION
Specific rules applicable to indirect management by IPA III Beneficiaries; Financial management; Monitoring, evaluation and reporting; Transparency and visibility; Cross Border Cooperation. Agriculture and rural development;
NOTE: An indicative budget envelope valid for the whole period should be allocated per thematic windows, including flexibility mechanism for reallocation of funds btw. windows

EC to send to Beneficiaries STRATEGIC RESPONSE template form
--

IPA III Beneficiaries actions MB IPA III actions 2021-2027

IPA PROGRAMMING FRAMEWORK (PFW)
one single document covering all IPA III Beneficiaries and MB actions

EC to send to Beneficiaries STRATEGIC RESPONSE template form
--

STRATEGIC RESPONSE
STRATEGIC RESPONSE document prepared and sent to DG NEAR by each Beneficiary (mid-term strategic document, main priorities per windows)

Correlation between
PFW and Strategic Response documents

ANNUAL PLANS per windows

Financial decision

MULTI-ANNUAL PLANS per windows

Financial decision

Key concerns:

- assesment criteria
- lack of budget predictability
- "competing" of other Beneficiaries
- delays in contracting and implementation

IPA III programming

Actions of IPA 2021 programme	Budget
I - EU Integration Facility	3,650,000.00
II - Acquis related activities for Environment and Climate Action policies in Montenegro	6,275,000.00
III - EU for Support to Sustainable Connectivity and Green Economy in Montenegro	3,485,000.00
IV - EU for Support to the Agricultural Sector in Montenegro	9,000,000.00
V - EU Reform Facility	10,000,000.00
TOTAL	32,410,000.00

Proposed actions for IPA 2022 programme	Budget
I - EU Integration Facility	TBC
II - EU for Support to Public Administration Reform	TBC
III - EU for Support to the Integrated Border Management and Migration	TBC
IV - EU for Support to the Justice System	TBC
V - EU Support to the Environment - Water Management	TBC